

s a Wysocky-vezérelte lengyel legio egy-szerre megjelené (a III. hadtestből) — így megerősödött hadaink tüstént támadást kezdtek az egész vonalon. Wysocky a bal-szárnyon elnémitván az ellenség ágyuit, szoronszegezve nyomul előre; Pölsenberg a jobb szárnyon a szőlőhegyeket ostrommal elfoglalván, bekerítéssel fenyegette az ellen-séget. Schlick, látván ingadozni harczsoraikat, visszavonulót fuvat. De vitézeink nyomon követik a városba, hol erős utcai harc kezdődik. Kiss Ernő altábornagy is, a csata hírére Arokszállásról megérkezvén, maga vezeti a győzelemre csapatainkat. És Schlick enyi rohannak meg nem állhatva, kénytelen odahagyni a várost, átvonulni a Zagván (melynek hidját is megrongálja némileg) s Bag felé hátrálni.

A nap győzelme egy fontos hadtani pontot juttatott kezünkbe. De nagyobb volt erkölcsi haszna; az új hadjárat első s ily szerencsés sikere bátorságot, lelkesedést öntött seregeinkbe s a hatvani csata első lánczense lón a dicső győzelmek egész hosszu sorának.

A szegény fia.

Egy fia anyja feküdt beteg. Szegényebb volt, hogysem gyógyszert vegyen: Majd minden tagján volt egy égő seb, mely lett naponta mélyebb, mérgeesebb.

Szerette anyját a fia nagyon. Titokban sirt is, sirt szivszaggatón; Ám látta, hogy ez őt nem menti meg. Mit tehetett hát? ... kéregetni ment.

„Jó emberek, kérlek, segítsetek. Nem én rajtam, de én s anyám beteg! Sebekben fekszik s nincs ír, nincs kenyér, Segítsetek az ég szerelméért!”

Segít a fia, és várta, hogy mi lesz. Aztán elkezdte ismételni ezt: Jött, ment előtte az embertömeg, Mig végre őt egy igy szőlítja meg:

„Kedves fiam, lásd, én adnék neked Teljes szivemből, ahl de nem lehet; Mit én adnék, azzal nem messze mész, De ebből is vedd, itt van e kevés...”

A fiúnak ez olyan jól esett! Megköszöné s lón kínja csöndesebb: Már-már remélt ... jött, ment a nép le, fel, De őt sokáig egy sem vette fel.

„Jó emberek, kérlek, segítsetek. Nem én rajtam, de én s anyám beteg! Sebekben fekszik s nincs ír, nincs kenyér, Segítsetek az ég szerelméért!”

Elmondá ismét s hangja reszketett, „Eredj dolgozni ha anyád beteg.” — Szólt a sok közt mostan egy nagy ur S megállt, hogy hallja, mit nyer válaszul.

„Uram! dolgozom, ám ha ezt teszem, Úgy anyám mellett nincs ki őt legyen: A munka elvész időt és erőt S ki virraszt akkor? ki ápolja őt?”

„No, meglehet, de úgy Isten veled! Majd jobb időben tán segítelek; Most építettem két nagy gabnart, És minden pénzem kiadásra vár.”

Mondá az ur büszkén és elhaladt. A fia roskadt a küzdés alatt. — Ki őt segítné, az mind, mind szegény, S kik segíthetnék, szívök oly kemény!

Mit tett a fia? Mit is tehetett? Hogy el ne veszzék, háj dolgozni ment. Anyját csak olykor, percze láthatá, Mert ha megtért, mély álom szálla rá.

S mi lett belőle? Mi is lehetett? Segíteni, látta, hogy így sem lehet: Megtörte bűja s hő búcsú között Beteg anyjától messze költözött! —

Az anyja feküdt folyvást beteg. Meg-megkereste egy-egy idegen, S fiának aztán nem kis híre kelt. „Kár érte! — mondák, — többet érdemelt!...” Benedek Aladár.

Az özvegy és fia.

(Washington Irving után.)

Azon idő alatt, míg vidéken tartózkodtam, gyakran meg szoktam látogatni a falu ódon templomát. Homályos boltívei, romladozó oszlopai, sötét tölgyfa padjai — az elmult esztendő borújával mind oly tiszteletet gerjesztő — alkalmassá tették e helyet az ünnepélyes elmélkedésre. A vasárnap meg-falu helyen csendességében oly szent; mély csend uralkodik a természet fölött, a nyugtalan szenvedélyek tovatűnnek s mi a lélek természetes vallását érezzük felbuzogni bennünk.

„A nap oly fényes, tisztá, szép, Nász mintha úlna föld s az ég.”

Nem tartok számot arra, hogy áhitatos embernek tartassam, de vannak érzelmek, melyek egy falusi templomban, a természetnek derült szépségei közt, rendesen meglátogatnak, s melyeket egyebütt és egyebkor nem érezek és ha vallásosabbnak nem is, de mindenesetre jobb embernek érzem magamat vasárnap, mint a hétnék akármelyik más napján.

De ebben a templomban a szegény férgek ridegsége és pompája által körülöttem, folytonosan kitaszítva érzem magamat a világba. Az egyetlen teremtetés, ki igazi keresztényhez illő, alázatos, és odaadó kegyességet látszott mutatni, egy szegény, törődött öreg-asszony volt, meghajolva az évek és erőtlenség sulya alatt. Más, jobbnak is hordozta ő jeleit magán, mint a földhöz ragadt szegénységnek. A tisztes büszkeség fénye volt látható egész lényén: Öltözete, ámbár lehető leg-szegényesebb, de a lehető legtisztább is volt.

Közönségesen becsülhették, mert nem a falu szegényei között foglalt helyet, hanem egyedül ült az oltár lépcsőjén. Ugy látszott, messze mögötte van már minden szerelem, minden barátság, minden társaság, s nem maradt egyebe, mint a mennyi reménye. Mikor láttam erőteljesen emelkedni s ismét imára görbedni aggott alakját, a mint folytonosan imádságos könyvébe nézett, melyet pedig reszkető kezei és gyöngülő szemei miatt nem olvashatott, de bizonyosan tudott már könyv nélkül: az kellett hinni, hogy a szegény asszony dadogó hangja hamarabb ér fel a mennybe, mint az egyházi szertartásos feleletei, az orgona zúgása és a kar éneke.

Nagyon szeretek falusi templomok körül barangolni, s ez különösen gyönyörű helyen feküvén, gyakran magához vonzott. Egy dombon állott, melyet kedves kanyarodással futott körül egy patak, s azután utját egy nagy kiterjedésű, gazdag kaszálónak vette. A templom körül volt ültetve borokafenyővel, melyek vele egykorúak lehettek. Magas, góth tornya méltóságosan emelkedett ki közülök, rendesen varjak és hollók által röpdösve körül. Ott ildőgeltem én egy csöndes, verőfényes reggelen, két dolgozó embert nézve, a ki sirt ástak.*) A temető egyik legféltreesebb és legelhanyagoltabb zugát keresték ki, a hol a névtelen sírok sokasága azt bizonyította, hogy a tekintetlen és baráttalan szegényt csakugyan úgy dobják bele a földbe. Azt mondták, hogy a sirt egy szegény özvegy asszony egyetlen fia számára ássák. Mig én a világi helyzet

*) Az angol falusi temetők rendszeren a templom mellett vannak.

különféléseiről gondolkodtam, melyek behatnak még a sirba is, a harang csengése a temetési menet közelgését jelenté. Minden a szegénység bizonyítványa volt itt, melyhez a büszkeségnek nincs semmi köze. A legkö-zönségesebb fából készült koporsót, szem-fedő vagy egyéb takaró nélkül, egynehány paraszt ember vitte. Legelő ment az egy-házfi, arcán a hideg közönyösség kifejezésével. Nem voltak itt a képmutató fájdalom ruhájába öltözött szomorkodó felek, de volt egy igazi gyászoló, a ki reszketve tántorgott a koporsó után. Az elhunytnak agy édes-anya volt ez, — a jámbor öreg asszony, a ki én az oltár lépcsőjén láttam ülni. Egy szegény ösmerősére támaszkodott, a ki vi-gasztalni igyekezett őt. Nehány szegény szomszéd képezte a menetet, meg egy pár parasztyerek, a kik egymás kezét fogva, szaladtak utána, majd gondatlan jókedvvel ujjongatva, majd megállva, hogy gyermekes kíváncsisággal megbámulják a gyászoló fáj-dalmát.

A mint a menet közeledett a sirhoz, a lelkész kijött a czinteremből, szertartásos ruhájába öltözve, kezében imádságos könyvvel várakozott az egyházra. Az egész szol-gálat csak könyörületből esett. Az elköltözött maga földhözragadt volt, hátramara-dottja pedig nyomorult. De hiszen csak egy keresztül is futottak ám az egészen hi-degen és érzés nélkül. A kövéres pap csak egy pár lépéssyre mozdult a templomajtó-ból, hangja alig hallatszott el a sirhoz. Soha se láttam még temetést — ezt a főséges és megható szertartást — ennyire lealaco-nyitva szavak rideg mormogásával.

En is közeledtem a sirhoz. A koporsót már letették a földre. Az elhunytnak neve és kora volt ráírva: — „Somers György 26 éves.” — A szegény asszonyt támogatták, mig letérdelt a koporsó fejéhez. Sovány kezei össze voltak kulcsolva, mintha imádkoz-nék; de én teste erőteljes roskadozásából és ajkainak öntudatlan vonaglásából úgy lát-tam, hogy az anyaszív kétségbeesett keser-vével csak bámul fia maradványaira.

A szertartás véget ért s arra készültek, hogy a koporsót leereszessék a földre. Olyan zajos módon történt ez, a mely annyira has-gatja a fájó és szerető szívet; utasítások adat-ak a dolog-végzés hideg hangján; az ásók belemélyezték a földhöz homokba. Ezek zaja, azok sirja fölött, a kiket szerettünk, a legkeservesebb. A zaj körülötte, ébreszteni látszott az anyát méla álmodozásából. Föl-emelte üveges szemeit és bámsz vadsággal tekiintett körül. A mint az emberek közeled-tek, a kötéllal, hogy a koporsót leereszessék, kezeit szenvedélyes sikoltozások közt tör-delte. A szegény asszony, a ki karon vezette, fölemelni igyekezett őt a földről és vigasz-taló dolgokat sugdosott neki: — „No, no, — ne vegye hát úgy a szívére.” — De ő csak a fejét rázta, kezeit tördelte, mint a kit vigasztalni nem lehet.

A mint a testet bocsátották le a földbe, a kötelek zsúródása nagyban kizökkenté őt; de ha esetleg valami zúzóadás, törés, vagy efféle támad a koporsón, az anyának egész gyöngédsége kitört volna. Mintha történet-nek baja annak, a ki már messze túl volt a világi szenvedések tanyáján!

Nem nézhettem tovább. Szívem össze-szorult keblemben, szemeim könnyekkel tel-tek meg és úgy éreztem, mintha valami nagyon embertelen dologt cselekedtem volna, ott állva és téltlen bámulva az anyai fáj-da-lom e jelenetét. A temető másik oldalára vonultam és itt maradtam, míg a gyászme-net szétoszlott.

Mikor láttam, hogy az anyja csendesen de kínosan elhagyja a sirt, ott hagyva mind-

azt, a mi előtte a földön drága volt s vissza-térve a csendbe és elhagyottságba, — szí-velem igazán fáj. Micsoda a gazdag fájdalom! Gondolkodtam, néki vannak barátai csilla-pítani, gyönyöröi enyhíteni, egész világa feleltetni bánatát. Micsoda az ifjú keserve! Fejlődő értelme hamar geszti a sebet, élénk szelleme nemsokára kiemelkedik a nyomás alól, fogékony érzése új tárgyakhoz hajlik. De a szegény fájdalom, a kinek nincs senki vigasztalója, az öreg fájdalom, kinek élete olyan mint egy téli nap és a ki nem nézhet örvendve unokákra, az özvegy fájdalom, a ki elaggva, elhagyva, megtörve bánkodik egyetlen fián, kora utolsó vigaszán. Eza valódi fájdalom, a mely érzeteti velünk a vi-gasztalás tehetetlenségét.

Jó idő telt bele még, mig odahagytam a temetőt. Utközben hazafelé, találkoztam azzal az asszonnyal, a ki a temetésnél mint vigasztaló szerepelt. Épen visszatérő-ben volt csendes hajlékából az anyának, kit haza kísérek. Tőle hallottam némely részletét azon fájdalmas jelenetnek, melynek tanuja valék.

Az elköltözött szülői gyermekségük óta ebben e faluban laktak. Hajlékuk egyike volt a legcsinosabbnak, s a különféle mezei munka és kerteskéjük jövedelméből tisztes-ségesen, sőt kényelmesen fenntartották ma-gokat és boldogan, jámborul éltek. Volt egy fiuk, a ki öregségük gyámolául és büszke-ségüül nőtt fel. — „Oh uram, mondá a jó asszony, milyen derék legény volt az! Olyan jó indulat, nyíjas mindenkihez maga körül, olyan engedelmes szülői iránt! Örült az em-ber lelke, mikor vasárnaponként látta, hogy finnéplő ruhájába öltözve, magasan, délce-zen, vidáman vezeti anyját a templomba, — mert ez mindig jobb szeretett György kar-ján járni, mint jó férjéne, és — árva lélek! — bizony büszke lehetett rá, mert derekabb legény nem igen akadt a környéken.”

Szerencsétlenségükre a fia egy szük ter-mésű, inséges esztendőben kénytelen volt egy kis dereglyére állani szolgálta, mely egyik szomszédos folyón járt. De nem sokáig maradhatott ebben az állapotban. Egy csa-pat hajós elfogta és tengerre hurcolta. Szü-lőik értesültek erről az esetről, de azután nem sokat hallottak róla. Benne jobb kező-ket veszítették el. Az atyja, a ki különben mindig gyöngye volt, lelket vesztett, busko-morságba esett és sirba szállt. Az özvegy, öregsége és gyöngésége napjaiban magára hagyatva, nem tudta fenntartani magát és a paplakba költözött. Gyöngédséggel visel-tetett iránta az egész falu és bizonyos tekin-tetben állott, mert a helység legrégebbi la-kosainak egyike volt. Miután senki sem jelenkezett háza megvételére, melyben annyi boldog napot töltött, megengedték neki, hogy visszatérjen oda, a hol azonban ezután magánosan és gyámoltalanul élt. Élelmet kis kertje csekély terményei nyújtottak, melyet néha-néha megmivelták az irtalmas szomszédok. — Nehány nappal azelőtt, hogy én e részleteket hallottam, épen a kertben zöltséget szedett ebédre, mikor a ház ajta-ját, mely a kerttel szemközt feküdt, nyitni hallá. Egy idegen jött be, s tétovázva és vadul tekintgetett körül. Hajós-ruhába volt öltözve, kimerült és kisértetiesen halvány vala, a betegség és nélkülözések által meg-törtnek látszék. A mint meglátta az asszonyt feléje sietett, de léptei gyöngék és tántorgók voltak. Előtte térdre esett, és sirt, mint a gyermek. A szegény asszony mereven és tévedező szemekkel nézett rá. — „Oh ked-ves, kedves anyám! hát nem ösmeri meg fiát? Szegény György fiát?” Valóban, dél-czeg fiának romja volt ez, a ki sebek, beteg-ség, és idegen fogság által megtörve, haza-

felé vonszolta megviselt tagjait, gyermekébe színhelyén nyugodni meg. Nem akarom részleteit elbeszélni egy ilyen találkozásnak, melyben öröm és fáj-da-lom egy össze voltak keveredve: ő még él! megjött! élni fog és ápolni fogja őt aggkora napjaiban! De természeti ereje ki volt me-rítve s ha hiányzott még valami a sors munkájának bevégzésére, szülőházának pusztulása erre tökéletesen elég volt. Ugyan-arra az ágyra feküdt, melyen özvegy anyja oly sok álmatlan éjszakát töltött, — s nem is kelt fel erről soha többé.

A falusiak, a mint meghallották, hogy Somers György megjött, oda gyülekeztek meglátogatni őt; mindegyik ajánkozott va-lamit tenni, valamit segíteni, a mi tőle telt. Ő már nagyon gyöngye volt arra, hogy be-széljen, csak szemével köszöngötte mind-est. Leghűbb ápolója azonban anyja volt s úgy látszott, nem is igen tetszék neki, ha más valaki segíteni akar.

Van valami a betegségekben, a mi megtöri a férfi büszkeségét, meglágyítja szívet és a gyermekkor érzéseit hozza ebbe vissza. A ki már idősebb korában betegségben, két-ségesbeesés közt szenvedett, a ki megunt be-tetegsége, elhanyagolva, egyedül, idegen földön kinlódott, ugyan hogyne gondolt volna vissza édes anyjára, a ki „gyermek-kora fölött virasztott”; megigazgatta vánko-sát és segítette gyámoltalanságában? Oh, kitartó az anyja szeretete fia iránt, s fölül-mulja a szívének minden egyéb érzését. Ezt nem kisebbitetheti az önzés, nem rémítheti a veszély, nem gyöngítheti a méltatlanság, nem ölheti el a háltatlanság. Az anyja min-dig feláldozza kényelmét fia jóllétének; min-dig gyönyörét alárendeli az ő örömének; dicsőségét az ő hírében, megelégedését az ő boldogságában lelki; — ha szerencsétlenség sujtolja őt, akkor még kedvesebb lesz előtte szerencsétlensége miatt; ha pedig gyalázat borítja nevét, azért mégis szeretni és ápolni fogja őt gyalázatában is, s ha az egész világ ellene lesz, ő melléje áll, szemben az egész világgal.

Szegény Somers György tudta, hogy mi az, betegnek lenni és senki által nem föl-da-tatni, — egyedül lenni, rabnak lenni és senki által meg nem látogatgatni. Nem is bocsá-totta el most anyját ágya mellé; ha csak mozdult, már szemével követte. De el is ült édes anyja az ő ágya mellett órákig, virasztva fölőtte, mig aludt. Néha lázas álmból ret-tent fel s aggodva tekintgetett maga körül, mig anyja tiszteletreméltó alakját fölőtte ha-jolva nem látta. Olykor megfogta kezét, mellére fektette s elaludt nyugodtan, mint valami gyermek. Így is halt meg.

Midőn ez egyszeri, de szomorú történet-het hallottam, első gondolatom volt, hogy meglátogatom a gyászoló hajlékát s megvi-gasztalom némileg, valami pénzbeli segí-téssel, ha ugyan lehetséges. De kérdésös-ködésemmre megtudtam, hogy a falusiak közül is a jobb érzésűek mindent megtesznek vigasztalására, a mit csak tehettek s mivel álltattam, hogy ők jobban tudják enyhíteni egymás bánatát, nem akartam hozzá to-la-kodni.

A legközelebbi vasárnapon újra a tem-plomban voltam, s nagy meglepetésemre megint láttam a szegény öreg asszonyt tá-molyogni megszokott helye felé, az oltár lépcsőjén.

Igyekezett szegény holmi gyaaszt öltöni föl fiáért és semmi sem lehetett volna me-ghatóbb, mint ez a küzdelem a kegyelet-szereteté és a keserves szegénység között: volt egy fekete szalagja, egy megfakult fe-kete kendője és más efféle holmijai, melyekkel külsőleg is ki akarta mutatni fájdalmát, a

mely kifejezhetetlen. Mikor körültekinttem a magas oszlopokra, a diszes czimerekre, a hideg márvány pompára, melyekkel a földi nagyság elköltözött büszkeségét nagysze-rűen gyászolja, aztán odafordultam a sze-gény özvegy asszonyhoz, a ki kora és a bá-nat sulya alatt meghajolva áll istenének oltáránál, s egy ájtatos, bár tört szív fohá-szait és imáját küldi fel hozzá, — úgy érez-tem, hogy a valódi fájdalom ez élő emléke ér annyit, mint amazok.

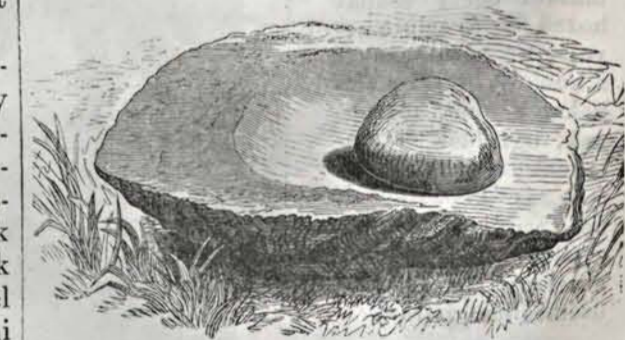
Elmondtam ezt a történetet a gyüleke-zet egypár módosabb tagjának s ezek is na-gyon megindultak rá. Törekedtek is a szegény asszony helyzetén könnyíteni és fájdalmaát csillapítani. Ez azonban csak ana-k az egynehány lépésnyi utnak az egyen-getése volt, melyet sirjához kellett még ten-nie. Egy-két vasárnap mulva már nem volt szokott helyén a templomban s mielőtt a szomszéd-falut elhagytam volna, bizonyos megelégedettséggel érzetével hallottam, hogy csendesen kiadta lelkét, elment szeretetéhez, abba a világba, a hol bánat nincs és a miénk-től nem kell megválnunk. Kis Farkas.

Kelet-afrikai képek.

(Livingstone utirajzaiból.)

A szomorú véget ért híres angol utazó, Livingstone, 1858-ban március 10-én indult el eredménydús fölfedező vállalatára és májusban érte el Afrika keleti partjait. Sok jeles szakutód-vett részt e nagyszerű vállalatban, melynek élmé-nyeit az egykorú lapok és folyóiratok terjedelmé-sen közölték, de később magok az utazók is ki-adták egy szép utazási munkában, 1865-ben Londonban. Nem lehet czélunk az utazókat nyom-ról nyomra követni s minden eseményt, mely őket érte, s minden fölfedezést, melyet tevének, részle-tesen előadni, — ezt lapunk tere és iránya sem en-gedné meg, csakis innen-onnan böngészünk ki néhány feltűnőbb képet, melyek minthogy újak és meglepők, talán olvasóinkat is érdekelni fog-ják. Idegen és eddigelé ismeretlen népek szoká-sairól az ember mindig örömet olvashat, már csak az összehasonlítás és párhuzam kedvéért is, melyet azoknak szokásai és intézményei, és az általa jobban ismert nemzetek vagy épen saját nemzetének műveltségi állapota közt felállíthat. A világ összes népeinek ismerete s azok bel-és külletének helyes felfogása szerintünk az egyes nemzetek legjobb iskolája, legcsalhatatlanabb ta-nítója.

Livingstone a Zambesi folyamon hatolt be Kelet-Afrika belsejébe. A nagy folyót és partjait már lapunk egyik régebbi számban említettük s némileg ismertettük is az olvasóval. Mondottuk, hogy itt mindenfelé a meztelen afrikai barbarság uralkodik. A folyó mellett néhány romlásnak és enyészetnek indult portugál telep fekszik, melyek-

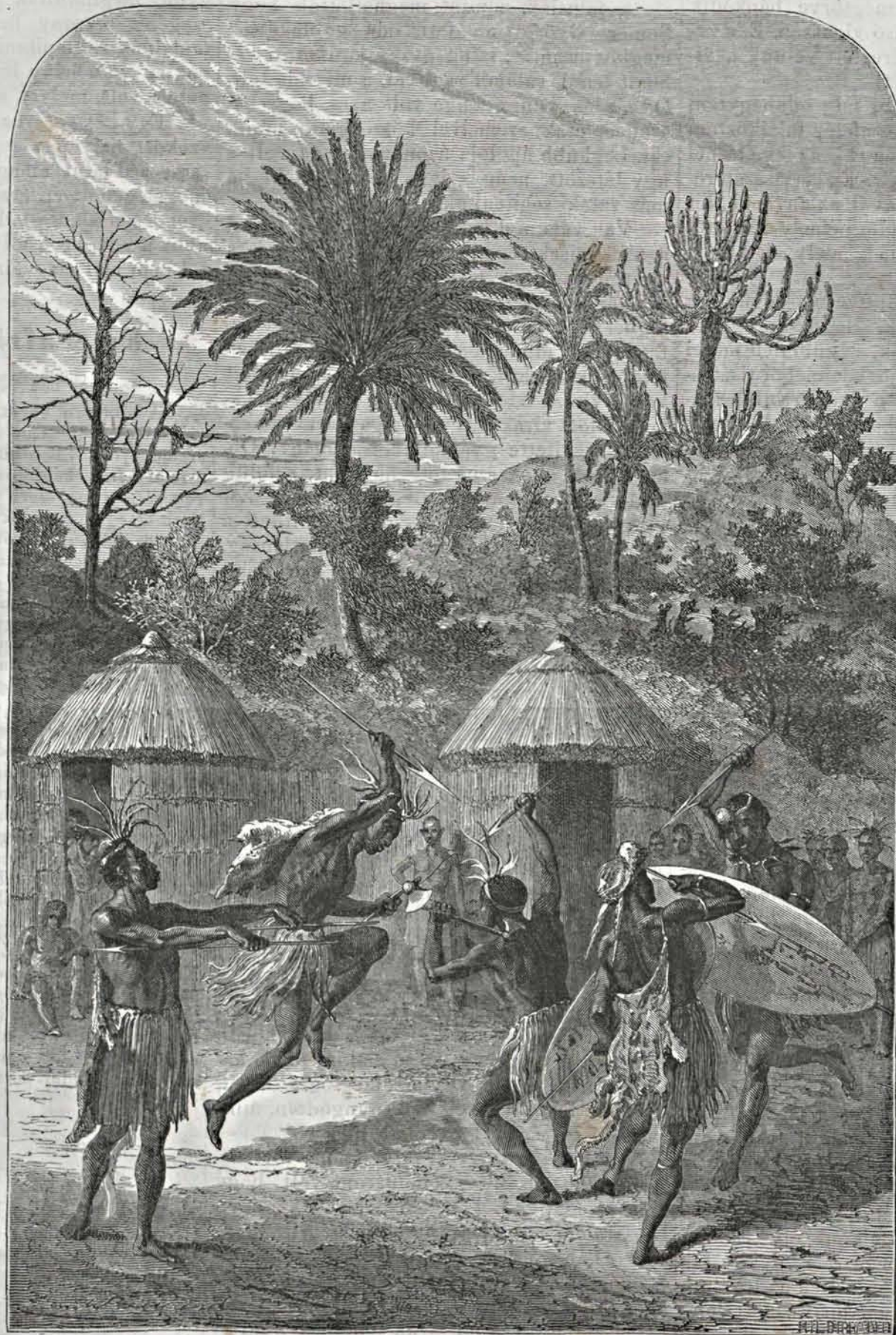
Gabna-törő kövek.

nek lakói Livingstone ottlétekor épen harczban állottak egy Mariano nevű mulattal, kit a ben-szülötték *Matakenyid*-nak neveztek. A mi annyit jelent, hogy *reszket, mint a fók a szél fuvallmakor*. Ez a mulát (európai és afrikai szülők gyermeke) rabzolga-vadász volt és egy csapat bérenczet tar-tott, a kik löfgyverekkel voltak felszerelve. Az észak-kelet felé lakó törzsek ellen gyakran inté-zet rabló és pusztító támadásokat és zsákmányai-akat Kilimané-ba, egy közel fekvő parti városba szállították. Itt a rabzolgákat Cruz Coimbra Mariano sógora, eladogatta, még pedig a fran-cziáknak, ezek pedig Reunion szigetére vitték őket, mint „szabad munkásokat.” Mariano embe-

rei még a portugall alattvalókat is fogdosni kez-
dtek; ő maga úgy volt ismeretes a kormányzó
előtt is, mint gyilkos és rabló s mindenki vérengző
szörnyetegnek tartotta, később elfogták s Mosam-
bique-ba küldötték elítélés végett.

A Zambesi folyam jobb partján szulu-kaffe-
rek barágnak s rablásból és marhatenyésztés-
ből élnek; államokról és városokról szó sem lehet,
főnökeik székhelyeit nagy területű falvak
(sescheke vagy linyanti) alkotják, melyekbe néha
4—6000 ember is összegyűl. A szulu-kaffereket
landinoknak is nevezik és a Zambesi jobb partjain
fekvő egész terület az ő hatalmuknak hódol, el
annyira, hogy még a portugallok is adót fizetnek
e harcias népeknek. —
Rendszerint minden
évben meg szokott je-
lenni egy jól fegyver-
zett csapat Schupan-
gá-ban és Sená-ban,
hogy az adót főlsezdje
s gyakran még a va-
gyonosabb kereskedők
is panaszolnak a su-
lyos adóteher miatt.

Sajátságos, hogy a
táncz mily nagy eze-
repet játszik a harcias
vad népeknél. Ázsia és
Ausztrália kegyetlen
malay-törzsei, Afrika
harcias négei és
Amerika vad indiánjai
minden harcz előtt és
után, minden ünnepély
és áldozat alkalmakor
tánczozal mulatják ma-
gokat; a táncz elke-
rülhetetlen, kimarad-
hatatlan, a nélkül sem
harcz, sem ünnepély
nem ér semmit. Sőt
Európa mostani mű-
velt népeinek dalias
ősei is hatalmas táncz-
kedvelők voltak haj-
danában; egyébaránt
a tánczkedv most is
megvan, bárha egy-
kissé más alakban is,
— de hát a hősiesség
hova lett? A hadi táncz-
okhoz a szulu-kaffe-
rek is nagyban érte-
nek. Mikor Schupan-
gá-ban és Sená-ban
(két portugall telep)
az adószedő harcosok
megjelennek, a zsaro-
lást előbb haditáncz
előzi meg és az rekeszti
be is. E táncz sokban
hasonlít a tornajáték-
hoz. — Első képünk
ilyen tánczos vítéket
ábrázol. Néha csak
négyen-ötön járják,
máskor egész csapat
hozza fog és szinte ne-
vésztéges nézni azokat
a komoly, harcias ala-
kokat a mint mozog-
nak, ugrálnak és sza-
ladnak, a többnyire
csak is képzelt, de
néha valóban hallható
s olyankor szerfölött
éktelen, lármás zene
ütemes hangjaira.

Kelet-afrikai képek: 1. A szulu-kafferek táncza.

Nem lesz tán ér-
dektelen a szulu-kafferek műparát is röviden
megismertetni. Hogy mindenféle félremagyará-
zások idején elejét vehessük, jónak látjuk előre
bocsátani, hogy ez alkalommal a „műpar” szót
csak a legszelidebb, mondhatók a legerényebb
értelemben vegyék olvasóink, akkor aztán az
egész dolgot nagyon természetesen fogják ta-
lálni. A föld legműveltelebb népének is van
szükségletei, tehát lenni kell műparának is
— egyik oly természetesen foly a másikból,
mint az okból az okozat. Avagy a legegyszerűbb
élelmi szer, iltözet, vadászati és halászati eszkö-
zök, fegyverek megszerzése és készítése nem a
műpar szüleménye-e? Az mindenesetre áll, hogy
minél kezdetlegesebb, minél fejletlenebb vagy el-

hanyagoltabb valamely nemzet műveltségi álla-
pota, szükségletei is kevesebbek és könnyebben
kielégíthetők, tehát a műparnak olyan helyt nincs
elég tere a magasság azon fokára jutni, hol az ko-
runk műveltebb népeinél jelenleg áll; de azért
van-e okunk, van-e jogunk a kevesebb polgáro-
sult népektől minden műpart, minden szorgalmat,
minden ügyességet megtagadni? Ne feledjük, hogy
a műveletlen népek primitív művészete a mi elő-
haladott műveltségünk szülőanyja, abból fejlő-
dött ki s onnan emelkedett a tökélynek oly magas
fokára, hol jelenleg áll.
A szulu-kafferek harcz- és vadászkedvelő nép,
tehát fegyverekre és vadászszerszözökre mindig

vagy szekrénybe egy osó van bocsátva, mely a
bőr borított közepén áll. Ez utóbbi egy bot segé-
lyével föl és le mozgattatik és ezáltal légvonat tá-
mad. A kovácsok azon a vidéken nemcsak a vasat
dolgozzák fel, természetesen a magok durva mód-
juk szerint, hanem a czint is, melyet ők északról
a marendik földéről kapnak.

A kunyhó-építés is különös módon történik
a kaffereknél. A Zambesi mellett, valamint Afrika
más vidékén is, általánosan uralgó szokás, hogy
a kunyhó-építés a nők feladata, a férfiak nem fá-
radnak vele. Egy rakás karót állítanak fel olyan-
formán, hogy azok egy kis kört képeznek, a közö-
ket náddal befonják és így falat készítenek s egy

toronyzerű építmény
áll elő, mely 9—10 láb-
nyi magas. A talaj ké-
szítésénél azt a ke-
mény földet használ-
ják, melyből a terme-
szek (fehér hangyák)
bolyaikat készítik és
ezt összegyűrik mar-
haganéjjal. Ez uton tö-
kéletesen sima felüle-
tet nyernek, melynek
hasadékaivagy kiállá-
sai nincsenek; erre jól
is kell ügyelni, mert a
hasadékokba könnyen
mérges állatok fér-
kelhetik be magukat,
különösen tampanok,
melyeknek zsúrasa fájd-
almat és lázt okoz.

Mihelyt ez a to-
rony, mely a lakszobát
képezi, készen áll, a
tetőt kezdik építeni,
melynek sokkal nagy-
obb átmérője van és
karókon nyugvó nád-
ból font fedelzetet ké-
pez. A bejáró nyílás
a kunyhó belsejébe szer-
fölött kényelmetlen.
Livingstone egy olyat
megmért s úgy találta,
hogy alant 20, de már
fönt csak 12 hüvelyk-
nyi volt. Más nyílás
nincs és sem üdélég,
sem világosság nem
hatolhat be. Milyen
lehet ott a levegő!

Malmaik nincsenek,
a mi különben termé-
szetes is, mert a mal-
mosok építése már több
ügyességet és mecha-
nikai ismeretet igény-
yel, mint a mennyire
ők eljuthattak. Ugy se-
gítnek tehát magukon,
mint azt a régi népek
tevék s a mostani fej-
letlen műveltségű né-
pek is teszik, t. i. hogy
a gabonát kemény kö-
vekkal zuzzák szét. A
célugy is el van érve.
Az igaz hogy nem áll-
lítanak elő oly finom
lisztet, mint mi mes-
terséges malmaink se-
gélyével, de hiszen ők
nem is akarnak olyan
pompás tésztaikat és
süteményeket készíteni,
mint a milyenekhez mi
szoktunk; ők hirtől
sem ismerik azokat. Az
előbbi lapon levő ábrán
ilyen kövek láthatók,
melyek a négereknél a
malom hiányát pótolják.

Vége még azt is megemlítjük, hogy e kaffe-
reknél a kötélyártás is divatozik s a már föntebb
elhozott pandanus nevű növény rostjaiból igen
erős és tartós kötelet tudnak előállítani, mely nek-
ik sokféle szolgálatot teljesít, kivált vadászat
és halászat alkalmával.

Az iltözködést illetőleg a divatra nem sokat
adnak. Ruházatuk a lehető legegyszerűbb, — ez
állításunkat a képeink látható alakok eléggé bizo-
nyítják.

S. L.

Escobedo.

Mióta Napoleon császár visszavonta seregeit
Mexikóból, és a köztársasági párt egyre több
térrel foglalt ősi örökséget: Escobedo tábornok
nével gyakran találkozzunk a mexikói tudósi-
tásokban.

Escobedo, Porfirio Diaz, Juarez: ők hárman
voltak, a kik a császárságtól oda dobott
keztüzt fölverték élet-halálharczra. Ők
hárman voltak, a kik nemcsak szájukon
hordozták a jelszót, hanem mindenüket:
jólétet, szabadságot, életet kockázták
dobtak érte: Szabadság, vagy halál!

Juarez volt az elnök; Porfirio Diaz
és Escobedo tábornokai. Az elnöknek
nem volt országa; a tábornokoknak nem
voltak katonái. Ők ugyanis hívek ma-
radtak az elvhez, életük irányzóához,
mindhármán: föld nélkül, hon nélkül,
segedelem nélkül. Bujdosnak, és a ki-
nek sérelme volt, hozzájuk állott; a ki-
ben föléledt a vérel szerzett szabadság
szeretete, az is hozzájuk állott. A tá-
bornokoknak seregük lett és megindul-
tak országot szerezni a bujdosó elnök-
nek s a szabadsága fölül kétségbeesett
népek visszaadni hazáját, hazája sza-
bad intzvényeit.

Mikor az élet-halálharcz megke-
zdődött a magára hagyott Miksa császár
ellen, mind gyakrabban lehetett hallani
azok ajkáról, a kik rokonszenveztek vele
magas és nemes műveltséggel: „Csak
Escobedo kezébe ne kerülne!”

Escobedo volt emlegetve a mexi-
kói boszu megtestesüléseként; mint az
öldöklő angyal, a ki midőn hatalmat
nyer a pusztításra, végig pusztít rozszak
és jók felett könyörület nélkül. Beszél-
tek és irtak kiáltványokról, melyekben
minden külföldire halált esküszik; talál-
gatták ádáz haragjának indokát: hogy
testvére, atyja, kedvese lettek a császári
szigor áldozatjává. És Miksa császár az
ő kezébe került. Ő vette be Queretartot
s ő elnökölt a haditörvénytől, mely Miksát
halálra ítélte.

Azt írják azután, hogy Juarez örömet meg-
kegyelmezett volna, de Escobedotól nem mert;
nem akarta kockázni vetni állását és életét legyő-
zött elleneért. Escobedo okvetetlen halált sür-
getett.

Legujabb tudósítá-
saink nem festik oly
vérszomjúnak a köz-
társasági tábornokot.
Melyik véleményét fo-
gadjuk el?
Távolabb van; ke-
vesebbet tudunk mult-
járól, jelleméről, mint-
hogy ítélhetünk biz-
tosan. Ha vérszomjú,
természetének eredeti
vadságából az-e, vagy
megrendítő előzmé-
nyek folytán, — nem
tudhatjuk. Avagy egy
egész ország elkesere-
detttségét személyesíti
benne a tóveteg hozzá-
vetés?

Im, itt van arcz-
képe; férfias, értelmes
vonások; határozottság
és erély szólnak be-
löle. Annyi igaz, hogy
az újabb kor történe-
téből egyik legmegrá-
zóbb részlethez van
hozzáfűzve neve.

Lehet, hogy újabb
adatok után kétsége-
lenül eldönthetjük: tig-
ris-e, vagy csak a régi
héber nép áldozati ál-
latához hasonló, melyre
egy nemzet büneit rakták; lehet, hogy mindörökre
talány marad a történelem előtt, mint annyi más.
Arczképét közlünk mindenesetre érdekes, hogy
álljanak olvasóink előtt arcvonásai s találgassák,
ha kedvük van, azokból lelke tulajdonságait. A
kép hí: mexikói fénykép után van készölve; az
arcz pedig a léleknek tükré.

Réthy Lajos.

Villámképek.

Azt mondják, hogy Franklin Benjamin sok-
szor tett volna említést egy villámsujtott ember-
ről, kinek mellén tökéletes lenyomata volt a fá-
nak, mely mellett állott. Franklin nyomtatott
műveiben erről egy szó sincs, azonban ilyen állí-
tást csaknem minden évben olvashatunk a hirla-
pok is.

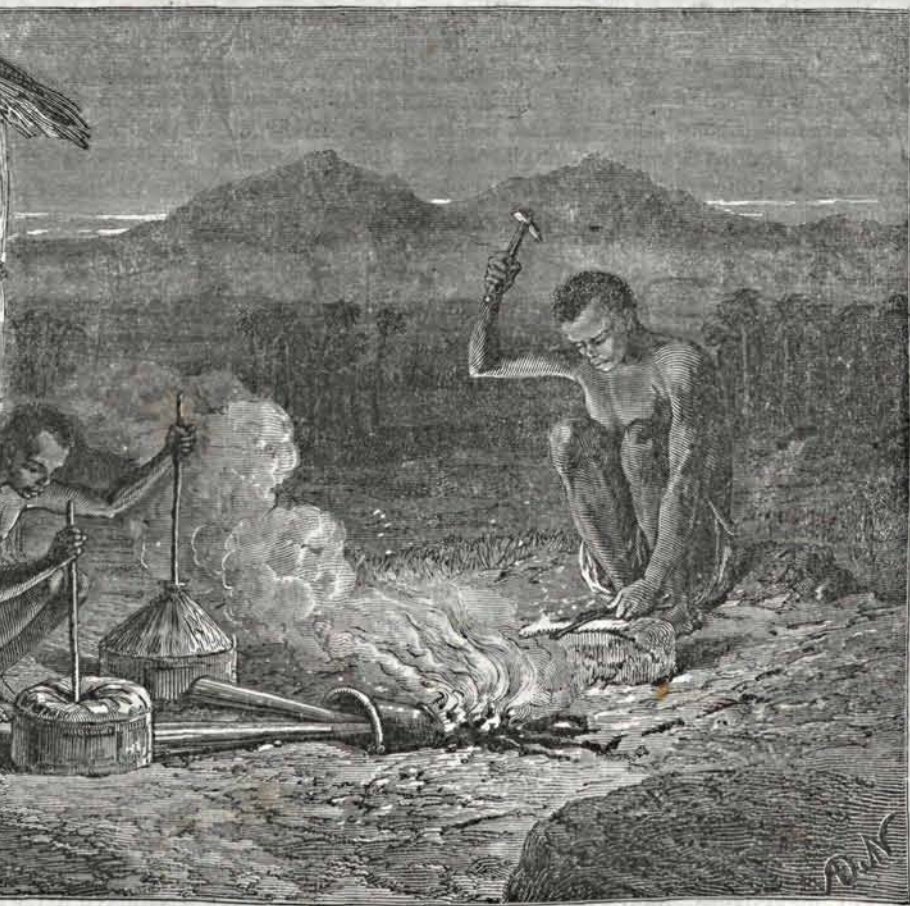
Escobedo.

Egy tudós angol megkísérelte annak bebi-
zonyítását, hogy e különös képeket valóssággal a
villám fényképei le. Az emberi test a különönmű
villanyosság egyesülése alkalmával annyira tul-
érezkeny, hogy a fához közelálló egyénre a fa
képe tisztán lenyomatik. A nemes angol azonban
nem derítette föl, hogy miképen kép-
ződött a fa lenyomott alakja, vagy is,
hogy mi helyettesíté a lencsét, mely a
fényképészetnél a tárgyról szétáramló
sugárakat úgy gyűjti össze, hogy az
üvegtáblára egy kis láttani kép verődjék
vissza. A párisi akadémiában már 1786-
ban tartottak értekezést azon fa-alku
képről, melyet egy villám sújtott em-
beren tapasztalhatni. Azon véleményben
állapodtak meg, hogy a testbe folyt vil-
lámáram úgy szítja föl a vért a felbőr
véredényeibe, hogy ott minden legki-
sebb ágazat tisztán láthatóvá lön. — A
„Lancer” 1864. július 30-ki számában
említés tétetik néhány villám sújtott
gyermekről, s a balotti láttelemben ol-
vasható: „Mindegyik gyermek csipőjén
találattott alak annyira meglepőleg ha-
sonló volt, hogy a figyelmes szemlélő-
ben azon eszme gyökeresedett meg, mi-
szerint azok valami felsőbb erőnek en-
gedve, képződtek.”

Ezen vélemények nem szorgos viz-
gálat, hanem csak hasonlítás az ered-
ményei. — Fa-alak látható a villám-
ütött egyén testén: mi könnyebb, mint
azt magával a fával társítani össze. S a
mi valóban meglepő, azt állítják, hogy
a villámkép „tökéletes rajz, a fának
szabatos lenyomata.” — Nagyon nehéz
valamit pontosan vizsgálni, s kutatni,
különösen akkor, ha egy biztosnak lát-
szó elmélet van forgalomban. El van
ismerve a villámnak azon csodás ereje,
hogy a fát híven másolja le az általa le-
sujtott test külzetére; s ha a bőrön ága-
sbogas alak észlelhető: a felültes szem-
háló hajlandó azt a fa másolatának tartani. S ha
az alak több ágazatu, elismeri, hogy az a legki-
sebb részletig anyaghu. A mult év szeptember
8-áról olvashattunk ily esetet.

Tomlinson angol tudós fedezte föl, hogy két
vezető anyag fölszínén áramló közönséges villa-
nyosság is fa-alkazatot
képez, s ez láthatóvá
is lehet. — Ezt de-
rítük föl részleteseb-
ben.

A villámnak, s kö-
zönséges villanyosság-
nak ugyanazonosságát
Franklin állapította
meg; nézetét azóta
újabb felfedezések szil-
lárdíták meg. A vil-
lanygépek által előidéz-
zett jelenetek kicsiben
az égiháboru iszonyu
jelenségeit ábrázolják.
— Kétféle villanyos-
ság van u. m. az egyi-
ket nyerjük üvegdör-
zölés, a másikat gyan-
tadörzölés által; amaz
üveg- vagy igenleges,
emez gyanta- vagy
nemleges villanyosság-
nak nevezetük. E két
villanyosság egyesülése
tűzszikra által s per-
czegő zaj közt jó létre,
s így képződik a villa-
nyosság, vagy
semlegesség. Nincs test
a természet világában,
melyben a villanyos-
ság ne volna, de jelen-
létét csak akkor ve-
hetni észre, ha az
egyensúly megzavartatik. — Ha valamely test
igenleges vagy nemleges villanyosságú, szikrákat
szór, s perczegő zaj közt üti meg a másik testet.
Ha két szabadon mozgó testben ellenkező villa-
nyosság fejlődik ki; a két villanyosság az egyen-
súly helyreállítását végett egyesülni törekszik. —
Egyenmű villanyossággal nem lehet villanyossá
tenni semmi tárgyat, szükség, hogy a másik tárgy-

Kelet-afrikai képek: 2. Simarungói kovácsok.

„mellén tisztán látszott a fa; egyik ágán a madár
fészekkel.” Egy lugánói olasz hölgy az égiháboru
dühöngése alkalmával virágos ablak mellett ült,
s egy csattanás után virágok rajzolódtak lábszá-
rára. Egy izben egész juhalkát esapott le a vil-
lám. Az állatokat megnyuzták; a mézsáros állí-
tása szerint mindegyik bőr belsején egy fa, s a
tájék egy részének tökéletes körrajza tünt elő. A

ban ugyanannyi fejlesztessek ki a másik nemű villanyosságból. Így például ha egy felhő igen nagy villanyosság, a föld felszínéről magához ugyanannyi nemleges villanyosságot vonz; s ezt a közbeeső lég által törekszik elérni, a mennyiben annak igenes villanyosságát taszítja, a nemleges villanyosság pedig epen ellenkező irányban jár el; a két villanyos test a lég közvetítése által vonzza a taszítja egymást, úgy hogy a felhő mindinkább igenes, a föld pedig erősebben nemlegesé válik; a levegő parányai mozgásba jönnek, a feszültség miatt elvégre szét pattanván, a föld s felhő villanyossága villámok cikázásáig egyesül; a lég kiszorított hullámai egymás taszítása által törekvesnek helyeket elfoglalni; dörgést idéznek elő, s minthogy fellegekbe s más tárgyakba verődnek: dörgésük többszörösen visszhangzik.

Ezen jeleneteket elő lehet kicsiben idézni, egy villanyossal megtöltött leidei palack által. Ha a palackot összekötjük egy görbe fém dróttal, melynek mindkét végére gömböcske van illesztve, s közepén üvegfogantyúval van ellátva, melyet kezünkben tartunk, a két nemű villanyosság egyesül a nélkül, hogy testünkön áramlana keresztül; s az egyesülés percében apró szikrák pattannak ki, csattanás hallatszik. Ha pedig a huzal s palack gömbje közé körülbelül négy ujnyi terjelmű ablakveget helyezünk, a villanyosság keresztülurrán az üveg felületén, aztán az üveg szélén lefordulván; egyesül a rézhuzal gömbjével. — Ha az üveg-darabot világos helyen szemléljük, semmi fölt sem látható rajta, ha pedig reá lehelünk: egy fa-alaku kép fejlődik ki; előtűnik a fa deréka, ágaival s galysáival együtt. — Mi okozza ezt? Minden tárgy, mely a levegőnek van kitettve, bizonyos láthatatlan szerves hártáival van bevonna, mit semmiféle tisztogatás által letrögni nem lehet. Ahol a villanyosság s hártáit érinti, rögtön leég, s azon helyet vegyszéreg tisztítja meg; a mi megtesteszik onnan, hogy a lehellet a légtett helyen megsűrűdvén: rögtön folyásnak indul; míg másutt, hol még a hártá épen marad, a nedvesség harmat vagy kicsiny gömböcske alakot ölt magára.

A villanyos faalak derékán vonalak húzódnak keresztül. A derék látszólag üres, s hasonló azon villámhasított nyílásokhoz, melyeket néha homokos helyen láthatni. E nyílásokok fulguritnak hívják, néha több ágúak, a szerint, a mint a villámáram folyt. Ez tapasztalható akkor is, ha a villám épületbe csap le. Az egyesülés ugyanazon perczen három, sőt négy helyen is történhetik, vagy becsapva n a házba, aztán oszlik szét ágazatokra.

Megjegyzendő, hogy a faalaku kép rajzolásánál nem a derék képződik először. A villanyosság mintegy kékmet küld ki több irányban, hogy ezek kütassák ki, hol leend legkönyvebb az egyesülési vonalnak haladnia. A tengerészek mondják, hogy mielőtt a villám becsap a hajóra: csiklandást éreznek, mintha pókháló verődne arcukhoz. Ugyanezen hatást eszközöl bennünk, ha száraz selyemkendővel dörzsölünk egy üveg-hengert, s azt arcunk előtt le s fölfordozzuk. Ugyanezt érzik sokan, ha oly szobában vannak, hol villanygép működik. Be van bizonyítva, hogy az ágak és galyak az egyesülés előtt alakulnak, mert ha oly vastag üveget helyeznek a palackhoz, hogy az egyesülést meggátolhatja, elvettve onnan az üveg: az ágak s galyak láthatók lesznek, de a villámok s deréknek nyoma sincs.

A villámképek nem tartósak, néhány nap, sőt néha óra múlva is elmosódnak. Nem oly ügyes fényképész tehát a villám, mint azt sokan eddig a természettudósok közül hitték. A villámáram szétágazása alkotja a faalakat, alkotja azon képet, melynek eredetét sokáig nem tudták megfijteni.

Közi Könyves T. K.

Kirándulás N.-Orosziból Szliácsra.

Öszintén megvallom, nem annyira győnge idegzettü testalkotásom kívánt megedzése, mint inkább e nevezetes fürdőnek közelebb megismerése birt azon elhatározásra, hogy e nem csekély útra szántam magamat; most azonban, midőn néhány heti ott tartózkodásom után annak jótékony hatását érzem, sajnálom kell, hogy használatát eddig elmulasztottam.

Edes hazánk valamint mindennel, úgy ásványforrásokkal is annyira meg van áldva a jótékony természet által, hogy mi magyarok e részben minden idegen fürdőt végkép mellőzhetünk; és hiszem is, hogy azt tenné minden jó hazafi,

már csak a tekintetből is, hogy ezeket közelebb érheti, és hogy az ezen célra áldozott pénz sem megy ki külföldre. De, fájdalom! van mégis egy körülmény, mely a nagyobb kényelemhez szokottakat a hazafiaság ezen tartózása alól felmenti, t. i. azon baj, mely hazai fürdőhelyeinken leginkább tapasztalható, hogy a fürdővendég koránsem részesül azon rend-, kényelem-, figyelem- és megelőző bánásmódban, mint a nevezetesebb külföldi fürdőkben. — Megrovásképp vagyok kénytelen felhozni ezuttali tapasztalásomat: itt a fürdő tulajdonosa — ámbár az előbbi időhöz képest mind a fürdő, mind pedig a szobák arát szerfölött fel emelte, — legkevésbé sem gondoskodott arról, hogy ezen rossz hatást szült tettet valami czélszerű újítás, vagy más akármiféle kényelem eszközése által felejtette volna vendégei; még annyi figyelemmel sem volt vendégei iránt, hogy csak a jándákat tartotta volna tisztán, sőt a pihenő helyeken ezeltől létezett padokat, melyeket az idő már használhatanná tett, sem újakkal nem pótolta, sem ki nem javította; — de még annyit sem tett, hogy a kávéház előtti tért, hová a fürdővendégek naponkint időtöltés végett összejöttek, felöntöztette volna — úgy szintén öntözellen maradtak a fő sétányhelyek, annyira: hogy a szegény hölgyek a divatos uszályal egész perelföhöz hajtottak fel; egy szóval semmit sem tett, csak a kéz hasznát leste. Ily eljárás mellett természetesen csak az fogja fürdőintézetét meglátogatni, ki egészségének helyrehozása reményében az ily mellékes bajokat figyelembe sem veheti; de a nagyobb rész, mely nem annyira a fürdő használatára, mint szórakozás és idültél végett szokott megjelenni, bizonyosan oda menend, hol pénzért nagyobb figyelemben és kényelemben részesül.

Ezen mellékes dolgokról most már magára a hely- és ásványvizeinek ösmertetéssére térek által, azon reményben, hogy azon t. olvasók, kik azt még nem látogathatták — érdekek fogják olvasni.

Szliács ritka szépségű, regényes hegyoldalt foglal el, hol maga a természet remekelt, s csak ápoló és idomító kezek kellenek, hogy ezen gyönyörű hely világszerte a látogatottabb fürdőhelyek első rendét megnyerhesse; mert gyógyvizeinek hasonlíthatatlan jótékonyasága bájos fekvését még inkább vonzóvá teszi, annyira, hogy e részben a versenyt bármely külföldi hasonló intézettel bátran kiállja.

A fő fürdőhely a gyökör-fürdőből áll, az első számú melege, a leggyőngébb beteges használatára van kitűzve, a második csak langyos, a harmadik már hideg, és a negyedik számú még hidegebb, s ezt még az egészségesekek közül is csak kevesen használják. Van ezeken kívül még egy más alsóbbrendű fürdőház is a szegényebb osztály részére, hol egy nagy tükör és 12 kádfürdő van használatban. — Gyógyhatásuk leginkább a követező bajokban tapasztalható, u. m.: idegyőngőség, reszketés, tehetatlenség, sápkór, angolkór, vízkór, kimerültség, petyhüdség, gerincoszorvás s több női betegségekben. — Ugyanezen bajokhoz alkalmasa használják a hegyoldalt aljában levő négy forrás ivó vizét, melyek közül a József-forrás egészen hideg szénas és vastartalmú; némelyek borral keverve is isszák. Továbbá az Ádám-, Dorottya és Lenkey-féle forrásokból ivásra többnyire a Dorottya nevű használatik, ez egy kissé langyos, rendszeren savóval keverve isszák, a Lenkey-féle forrás vizet a szem, fogíny és altest erősítésére használják. Különös, hogy a Dorottya-forrás vize némelyeknél hasmenést, másoknál pedig épen az ellenkező hatást eszközöli. Ezekon kívül megbecsülhetlen kínos még a főépület közelében létező oszurgó is, melyet vascsőveken a hegyoldali forrásoktól vezettettek ide; a leg-egészségesebb, tiszta izú fris ivó és minden egyébbe használható vízzel látja el a fürdő közönséget.

Valamint a fürdő, úgy az ivó-források helyeit is kellemes árnyékos sánnyok veszik körül; betegesek a közelielket használják leginkább, míg a kevésbé szenvedők és egészségesekek nagyobb kiterjedésű sétákat tethetnek, honnan a vidékre a leg-felségsébb kilátás nyílik.

Ritka nap, hogy a megbarátkozott vendégek a közelebbi eső nevezetesebb helyekre kirándulásokot ne tennének, melyek közül legközelebb van O-Zólyom városa, hol I. Lajos király által még 1350 évben épített régi várat érdemes megtekinteni. Ugyanezen várbán a nevezett király 1382-ven országgyűlést is tartott. Később a nagy Hunyadi Mátyás is örömest és többször nyaralt itt, s ez okból Beatrix által még is újítottatott a vár. 1619-ben itt tartotta Bethlen Gábor a Pozsonyól

elvit koronát. Ugyanezen vár 1708-ik évben Rákóczy hívei által felperzseltetett, mely eset után több ezimek alatt egy kézzől másira vándorolt. Végre 1805-ben I. Ferenc Eszterházy Károlytól megvén, kamarai birtokká tette. Nagy része most is lakható; ezuttal katonaság tanyáz benne.

Továbbá nem messzire esik Szliácshoz Beszterezbánya is; itt nevezetes a közel vidéki bányából ide szállított érczek olvasztó-kohója, a egyszerű répaczkogyrár, és a Garam vizén leeresztett tüzelt fit legfőbb gereblye. Bent a városban készült talán legszebb épülete — a takarékpénztár. A régi várnak csak egy része lakható.

Innen nem messzire esik a hermaneczi papírgyár, mely már magában véne is érdekes, s e mellett a vidék Beszterezétől odáig változatos szépségekben gazdag, égit toronyosodó meredek sziklafalaktól koronázott magas hegyekre, majd ismét zöld fenyvesek által körülövezett szép völgyekre találunk, melyek bámulatra ragadják a természet rekeiben gyönyörködőt. Maga a gyárépület a legfestőbb helyen áll, honnan gyönyörű kilátás nyílik mindenfelé, úgy hogy alig tud a kutató onnan szabadulni. A gyár alsó részében készült a péppé gyártott rongyokból a papiros, mely a felső részben már tovagyallásra idomítottak. Ezen gyárhoz már közel esik Turóc megye határa, hol az egykoron híres szubnyai fürdő létezik, de most már kevesen látogatják.

Végre megtekintés érdemel a más oldali hegyek közt fekvő régi kir. város Selmezbánya, hol megnézhetjük a Mária Terézia uralkodása alatt alapított, s mindekkoráig jó hírből álló bányász és erdészintézetet, a vegytani műhelyt, ásvány-gyűjteményt és minták helyiségét. Továbbá: a régi góthidomú tő templomot, a régi várat s néhány nagyobb szobát épületet; de a követező még most is oly borzasztó rossz, mint ezeltől 40 évvel, midőn ott jártam iskolába. Végre megemléstremélő a városon kívül fekvő híres kalváriahegy, hova évenkint távol helyekről nagy számmal vándorol a búcsujáró nép.

Selmezcéről visszafelé nem nagy távolságra a vihai fürdőt is érdemes megtekinteni, mely magas hegytalakkal körülvéve, völgyben fekszik. Az innen néhány száz lépésnyi távolságon létező gyümölcsös kert legmagasabb pontjáról igen szép kilátás nyílik az egész vidékre.

Selmezcéről Bálabányán keresztül igen jó az út, s majdnem a Garam hídjaig többnyire lejtőn, kellemes völgyoszorulatokon visz keresztül. Különösen találok a szokatlan csendeséget ezen völgy-kanyarulatokon, hol a rendes vízvezetés még most is elégségtül járban van tartva. Számos nagy épület minden élő lény nélkül, elhagyatva s az idő rombolásainak kitűve haszlatlan hever itt. Ez elhagyatottság valódi okát nem tudhattam meg. Elég baj azokra, kik azon épületekben ezeltől élelmüket megszerzették, s most talán kereset hiányában messze földre vándoroltak. — Gyümölcsös, úgy látszik, e völgyekben, valamint többnyire e felvidéken bőven termett.

Ezek után, a tett tapasztalásból kiindulva — azoknak, kik erre még nem jártak, és talán jövőre a szliácsai fürdőt használni vagy meglátogatni akarnak, javaslom: ha utjok Ipoly-Sághon vezet keresztül, ne sajnálják azt a kis kerülőt, és vegyék utjokat Selmezcnek, legalább folyását jó uton főgnak haladni, míg a közelebb üti Korpona felé majdnem járhatlan, főleg sz. kir. Korpona városától Zólyomig olyan rossz, hogy ki lelkét még Szliácsra akarja vinni, ugyancsak fontolva haladjon, mert olyan kátyuk vannak e nemcsekély kiterjedésű úton, hogy a kerék sokszor tengelyig bele süllyed. Ritka nap, hogy itt baj ne történjék. Épen akkor is, midőn arra keresztül másztunk, egy szegény fuvaros tónak eltört vastengelye, s *kondivnagacziós* nagy szekere feldőlővén, az egész utat elfoglalta, úgy hogy kénytelenek valánk jó nagyot kerülve, az országútról letérni és egy patakon keresztül, vargabetűt formálva, nagy nehezen ismét felmászni az országútra. Ez valóban az illető hatóságnak — kinek kötelessége volna az utat legalább járható állapotban tartani — nem nagy becsületére válik; annál is inkább, hogy itt az anyag nem hiányzik, — de hát nem akarja maga magát megtörni, és nem akar segítség nélkül az utra hullani! r. l.

Bűvös-bájos imádságok.

(Népköltészeti adalék.)

Népünknek még mai napság is megvan a bűvölőkbe, bájosokba vetett hit; ma is vannak szent-Gellért-hegyen lovagoló boszorkányai; vannak ugynevezett „javasasszonyai“, kik azonban sok

esetben igen sikeresen gyógyítottak s gyógyítanak, — mint megvannak ezek kisebb-nagyobb mérvben minden népnél is. Hallani aztán — a nép közt mense — „ráolvasás“-ról, mi a javasasszonyoknak egyik fő fő gyógyszerre, melyet hajlandó az ember vagy mesének hinni, vagy csak olyféle szájhangománynak, a minő a népek *családi életében* — hogy így szólják — otthonos.

Én is így gondolkodtam, de mily nagy lón csudálkozásom, midőn egy tekintélyes régi könyvben egész sorát találtam fel a „Bájoló imádságok“-nak; mielőtt azon meggyőződést szereztem, hogy a „ráolvasás“ nem mese, nem is pusztán szájhangomány, hanem a nyilvánosság terére is kiemelt népköltészeti termék.

A régi könyv, melyben a „Bajoló Imatsagoc“-at találtam, Bornemisza Péter protest. szupertindensnek „Ördögi kísértelek“-ről írott egyházi műve, mely megjelent Semptén 1578-ban, 4-rét, s tudunkra egyetlen példányban van meg, a pápai ref. kollégium könyvtárában. Annál fogva, mert egyetlen s így kézirat szerű ritkaság a példány: jónak hiszem legalább némelyikét közzétenni amaz imáknak úgy gondolodván, hogy népköltészetünkben valami kis adalékot nyujtok e közzétett által.

Betűhívén közlöm az imákat, hogy kitűnjék a XVI-dik századi magyar helyesírás; olvasásuk ugy is könnyen a maihoz idomítható.

„Bajoló Imatsagoc.“

„Az kince a Torkaba erekedet: Föld, édes Anya, te nekem mondod előzser: enec e torkaban erős póörös (?) toroc erezködöt, toroc gyikia, beka leulegie (?), nyac föga: oszollyon, romollyon, benne meg ne maradhasson, erős póörös toroc, gyikia, beka leulegie, nyac föga, diszo szakia (?), keuleueny oszollyon romollyon, Istennek hatalmabol, bodog anya paranczolattyaual.“ 806-dik levél (levélre és nem lapra van számozva.)

„Cuzrol valo bag: WRam mindentáto Isten, mulde regös (rögös) nagy vth, rayta megyen vala áldot wrunc Isten, elő taláta hetuen het fele veres Czuzt. Mondá áldot wrunc WR Isten: hova indutoc ez regös regi nagy vton? Meg szolala hetuen het fele veres Czuz: Ha minket azon kérdés wrunc wr Isten, hova megyüene vgy mond. Minkis el megyüene vgy mond. ez fekete föld szinere. Áldot (sajtóhibából adott helyett) ez testbe, teremtet ez lélekbe: szalas: husat szag-gatyc, piros véret megiszuc, száz tetemet törledny, száz izit, száz forczikaiit [ma: porcikáját (?).] Hogy azt halla áldot wrunc Isten: Tűc (ti) se mehessetec vgy mond ez fekete föld szinere, ez en adottam testbe, teremtettem lelekbe, tükis siesettek el az tenger szigetibe, kegyetlen Oriassoknac szalas husat szag-gasatoc, piros véret megigatoc. Azt meg hallác, el sietene, menene tenger szigetiben. Ez embernek szemeböl, száiból, feiböl, ortzáiból, piros véreből, szalas husabol, széle tüziböl, ki siesen es el oszollyon, hetuen het fele Czuz: Follyo cuz, veres cuz, kek cuz, feier cuz, szöderies cuz, kószenyü, fádalom, keuleueny, ki oszollyon, ki romollyon hetuen het fele nyavalva ez emberből. Neuet meg kel nevezni.“ (t. i. a betegnek.) 805-dik levél.

„Az kince feiet meg mente hogy ne fayon.“

„Nemes Asszonyom Bodog Anya, be mene szent Temploba, le üleplec az ő áldot aranyas szent szekibe, az ő áldot szent feiet meg esé fenyé füst cuz, fenyé füst keuleueny, le fügexte az ő áldot szent feiet rayta, szent kedve könyörödec, szent szina szomorödec. Azt lata az ő áldot szent fia: Mondá: Oh en szent Anyam, mire szent feiet le fügexztöd, szent kedued meg könyörödec, szent szined meg szomorödec? Hogy azt halla asszonyunc Maria, monda: Oh en áldot szent Fiam, hogy ne szomorödec az en áldot szent szineum, hogy ne függeszem az en áldot szent feimet, hogy ne könyörödec meg az en áldot szent szineumban. Az én áldot szent feimet meg esé fenyé füst cuz, fenyé füst keuleueny, hetuen het fydalom be fokta (fogta) százt tetemet. Hogy azt halla áldot wrunc Isten: Ne ijedgy en szent anyam Maria, im en meg szoritom az en aranyas kendetlen kezkenömmel az te áldot szent feieted, belöle ki fusson fenyé füst cuz, fenyé füst keuleueny, benne meg nem maradhasson hetuen het fydalom az te százt tetemedben. Áldot wrunc Isten hatalmabol meg nem maradhasson hetuen het fele fenyé füst cuz. Ez mai dicözöses napon enis meg szoritottam ez embernek feiet, ez kendetlen kezkenövel, bünös száiból szent izeket rea mondottam: Ne ijedgy szent Anyam Maria, en

vagyoc mindennel nagyobb orvos, te vagy mindennel nagyobb baios“ (bajos = bájoló.) 806-dik levél.

A mostanság használt ráolvasásoknak sem szövegét, sem elmondási módját nem ösmerem, de azt hiszem, hogy ez a különböző vidékekre képest ma is illyformán történik. A közölt imák egyébiránt Nyitra megyéből valók s Bornemisza — ki testes ördögökben hitt — azért közli egy „baios asszony“ után, hogy bibliai fegyverrel czáfoghathassa. Bodó Lajos.

Közegészségügyünk állapota.

E kis cikknek talán nem is e lapban volna helye, legalább címét és irányát tekintve, de miután a szaklapok csakis szakavatottak számára vannak szerkesztve, és csak tudományos értekezéseknek nyílnak meg hasábjai, mi laikusok bajainkat és veszedelmünket ott panaszojzuk el, a hol lehet.

Mivel pedig e lapokban az anyagi érdekek mindig megtalálják védőjüket, és a közegészségügy tekintetében is a „Vasárnapi Ujság“ sok, és igen czélszerű reform-sürgősekkkel lépett föl, batorokodom tehát azoknak számát egygyel szaporítani.

Korunk a haladás korszaka. Nekünk magyaroknak, kik inkább hátra vagyunk, kétszeresen szükségünk van reá, hogy a kor igényeit szem előtt tartva, minden irányban törekedjünk haladni, mert különben, mint ugys számra csekélyebb nemzet, a civilizált nép-családban helyet nem foglalhatunk. Ez, hála Istennek, ugy látszik, már meggyőződésé vált nemzetünkben, és így korszerűnek látjuk, hogy egy új állapotra vezessék a nemzeti kormány figyelmét, a mely időig, mondhatni, mostoha módon kezelte, és a mely mulasztásoknak fonnyadt gyümölcsei napról napra inkább mutatkoznak.

Közegészségi institutióink ez, mely maig is a 17-ik század képét tünteti elénk.

Hazánkban a halálózási arány, daczára egészséges klimánkhoz és népünk aránylag táplálóból életmódjának, a legkedvezőtlenebb. — Találják ki okát e tüneménynek azok, kiknek ez feladatuk, és csak egy egész vidék értelmiségének véleményét fejezem ki, midőn azt mondom, hogy az orvosi ügy elhanyagolásának következménye ez.

Ha igaz, mit egy némely tudós ír, hogy az orvosi személyzet aránylagos létszáma fokmérője az anyagi és szellemi előhaladottságnak, ugy mi e tekintetben Európában a legutolsók vagyunk (talán egyedül Törökország kivételével), mert míg Európa többi nemzeténél 3—4 ezer lélekre esik egy orvos, addig nálunk 10 ezerre számíthatunk egyet. — És ha tekintetbe vesszük, hogy alig 1000-ét meghaladó orvos-tudorai a hazánknak 9 tizedrészben mind városokban laknak, kiket a vidéken (kivéve a szomszédos falvakat) gyógyítási tényezőkül nem igen tekinthetünk, ugy a vidéken 90—100 ezer emberre esik egy orvos. — És ez nem nagytás, mert a szegény embernek nincs módjában mértföldekre orvost írtalkalmat küldeni és neki a drága napi díjat megfizetni, és mert ha egyik vagy másiknak módjában van is, és e mellett az orvos részánja magát elmenni, a sebes lefolyású kóroknál (nem is emlitve a járványokat), tekintve a menetelre és jövetelre való időt — gyakorlatiatlan is.

Megyéinkben jelenleg a megye területi nagysága szerint egy vagy két főorvos van alkalmazva. Ezek is daczára a mai decentralisál törekvéseknek jobbra városokban vannak, hol amugy is több az orvos mint elég, azonfelül járásokent egy-egy sebész van hivatalos működésben, kiknek kötelességük volna a közegészségi ügyet kezelni, és a szegényeket ingyen gyógyítani. Amde hogy a sebészek e tekintetben nem hivatalosnak megfeleljenek, tekintve tudományos képzettségük hiányos voltát, és azon félrendszabályokat, melyek szerint e hivatalosa neveltettek, fölük kívánni méltatanság lenne, pedig ők igen nagy körben teljesítik e tisztét, sőt többet, mint bármelyik orvos doctor, mert a gyógyszereket is maguk készítik a nélkül, hogy vegytant tanultak volna. Ezekre van tehát egy egész járás lakossága utalva segélyt kérni, nem csuda tehát, ha nálunk a halálózás meghaladja a 4%-ot is.

A nélkül, hogy tagadnánk azt, miszerint a sebészek közül is sok derék férfi találkozott, kik a gyógytudomány hasznára voltak és vannak, nem tagadható, hogy a sebészti intézkvény csak a kultura legalsó fokán levő országokban alkalmazható, mint a gyógyászat hézagpótlója.

Csak nálunk van még fenn azon boldog ohajtás, bár a magas kormány méltatná annyi figyelemre a közegészségi ügyet, hogy minden nyilvános orvosi állomást iparkodjék orvos doctorokkal betölteni, annál is inkább, mivel — hála Istennek — nem vagyunk azoknak hiányában. Dunántúli.

Egyveleg.

— (Dumas Sándor.) Napoleon császárhoz követező levelet írt: „Nagyrabecsült kollega! Midőn ön a gallok legyőzöje történetének megírására vállalkozott, minden könyvtár sietett birt okmányait önnek rendelkezése alá szolgáltatni. Így oly mü keletkezett, mely a többiek fölött áll, a mennyiben a történeti okmányok legnagyobb számát tartalmazza. Egy másik Caesar, névleg Napoleon Bonaparte történetének megírásával lévén jelenleg elfoglalva, azon okmányokra van szükségem, melyek a világ szinpadán való megjelenésére vonatkoznak. Egy szóval, azon rópiratokat kívánám, melyeket vendaimre 13-ka előidézet. En a könyvtártól kértém azokat, de megtagadtattak tőlem. Nem marad tehát egyéb hátra, mint nagy-hírnevi kollega, önhöz fordulni, kitől mi sem tagadtatik meg, és önt kérni, hogy adassa ki e rópiratokat a könyvtártól, és ha kikapta, bocsássa rendelkezésemre. Ha ön kívánásgomat jól fogadja oly szolgálatot tesz nekem, melyet irodalmilag véve sohasem fogok elfelejteni. Van szerencsém, nagy-hírnevi írja Caesar életének, tisztellett lenni az ön engedelmét és hálás kollegiája Dumas Sándor.“ A rákövetező napon Duruy által Dumas Sándor“ (Aldridge,) kinek halálát már jelentük, 1808-ban született Belleireban, Baltimore mellett. Nem részesülvén semmiféle nevelésben, 1826-ban az akkor Amerikában vendégszerelőp Keane Edmund szolgálatába lépett, mely állásában csakhamar megkedvelte a színeszetet, s kezdte azt tanulmányozni. Első fellépése nem sikerült Baltimoreban; nem így Angolországban, hol Keane mellett mint Othello lépett fel, míg az Jago szerepét adta. Később még nagyobb szerevével szerepelt a szárazföldön, hol Shylok, Othello és Rolla szerepében nagy sikerrel diadalokat aratott, és IV. Vilmos porosz király által különösen kitüntetett. Legtöbb sikert azonban Sz.-Pátovárott látzott aratni, hová most is indúlóban volt, s mely utazása közben f. hó 7-kén Lodzban (Lengyelországban) meg is halt.

— (Mi által lehet a gyümölcsöt a fergesedéstől megóvni.) A de la Fête d'or lyoni park-directora, s a Rhoné melletti csász. gyakor. kertészeti társulat azt ajánlják e czélból, hogy a virágzásba induló fak galyait ezet és viz keverékkel megfeskendezzük. Ismeretes ugyanis, hogy temérdek gyümölcs pusztították el évenkint azon fergék által, melyek a gyümölcsfák virágaiba rakják tojásaikat. Ez állatok iszonyodnak az ezetnek már csak szagától is, nincs tehát egyébre szükség, mint azon galyakat, melyeken a virágok előtörni kezdenek, tehát még ki nem nyitlottak, ezet és viz keverékkel készült folyadékkal befeskendezni. Egy rész jó erős ezethez lehet 9 rész vizet venni, gyengébb ezethez kevesebbet. — G. L.

— (A hasznos növénynek száma) Az egész földön, Endlicher szerint 12000 hasznavehető növénynek létezik. Nagyobb mértékben elterjedve vagy rendes művelés alá hozva, van több 2500 növényemmél. Ezek közé tartozik 1100 élvezhető gyümölcs, bogycó és mag: 50 gabnaféle; 40 ehető fümag; 23 ehető egyéb növény; 260 ehető gyök és gumó; 37 hagyma: 420 zöldség és salátaféle; 40 palma; 32 faj maranta-féle, (arrow-root); 31 czukornóvény és 32 salepogyóker. Szeszcs (borne-mü) italokat 200 növényből; fűszereket 266-ból nyerhetni. Kávét és tea-pótlék gyantán szelgál 128 növény. Cseranyag találtik 14 növényben; kautsuk 96-ban; guttapercha 7-ben; gyanta és balzsamos gummi 389-ben; viasz 10-ben; zsír és olaj 330-ban. 88 növény tartalmaz hamuszirt, széksót és jódot; 650 tartalmaz különféle festanyagot; 47 szappant; 250 szorgáltat rostot főnásra vagy szövésre; 44 papírgyártásra alkalmas anyagot; 48 pedig tetőzésre használható anyagot; 100-féle növény mindennemű fonadékra alkalmas; 740-féle építési czelokra szolgál és 615 növény mint mérges ismeretes. — Az ismert összes 278 természetes növény-családból csak 18 van olyan, melynek az ember eddig semmiféle hasznát nem tudta venni. (E. G. L.)

Irodalom és művészet.

(A „Magyarország Képekben”) legújabb (augusztusi) füzet, az eddigiekhez hasonlólag, tájleírásokat, történeti nevezetességi helyek ismertetését, a hazai népeletről vett rajzokat és elbeszéléseket s népmondákat tartalmaz. Egyes cikkek a következők: 1. A magyar alföldi népeletről: Játzó. Fonóka. Czeczó. Szüret. Kukoriczaféjtés. Török Károlytól. — 2. Tiszadobi juhász (képpel). B. A. -tól. — 3. A fiát hazavádó virága (képpel). — 5. A somogyi juhász (3 képpel). — 6. Bonyhád és vidéke (3 képpel). Fényes Elekől. — 7. Garam-Zseliz (2 képpel). — 8. Léva vára (képpel). — 9. A fehér leány. (Néprege.) Mész Bédától. — 10. A szüzek erdeje. (Tiszaháti szóhadomány után.) Várad Gyusztától. — 11. Utazás a Körös-völgyében (4 képpel). — Előfizetheti e honismeretű folyóiratra Heckenast Gusztáv kiadó-hivatalában, évenként egy, félre két forinttal.

(Kossuth Lajos) képekkel díszített életrajza fog megjelenni még ez év folytán Áldor Imrétől. Kiadja Heckenast Gusztáv.

(Reményi Károlytól) „A keleti kérdés magyar szempontból” című röpirat kiadott a hozzá. Szerző személyes tapasztalatok nyomán bizonyítja, mennyire tévednek azok, kik a keleti viszonyokról orosz sugalmak alapján ítélnék. Ára 50 kr.

(Assermann Ferenc röpirata.) „Nyilt szó Görgei Arthur ügyéhez” második kiadásban jelent meg Osterlamnál. Ára 30 kr. Ugyanott kapható: „A moóri csata,” történet-kritikai tanulmány. Ára 60 kr.

(„Tréfás dalok”) ezim alatt adja ki Herdy Ferenc zongorára és éneke azon dalokat, melyeket a Komlóban és Belezny-kertben a daltársulatok szoktak énekelni. Két füzet már megjelent Rózsavölgyinél. Az egyik füzetben a „Vén brügge,” a másikban pedig a „Politikus suszter” van: az első ára 50 kr., a másodiké 40 kr., s ifj. gr. Bethlen Jánosnak van ajánlva.

(Magyar nyelvten morvák számára.) Brünben morva nyelven egy „magyar nyelvtan” jelent meg, Vodnár Edétől, ajánlva gróf Serényi Gábornak, a magyar származásu nevezetes morvországi nagybirtokosnak. A munka 148 lapra terjed.

(A budai népszínházba) „Egy 48-diki táblabíró” vonzott nagy közönséget mostanában. A „Szép Galahéa” és „Matrózok” című operettek is élénk kedvetlést szereztek. Mindannyiban kitűnik Molnár rendezői ügyessége; mindannyiban élénk képleték, látványok minden elismerést érdemlő tapintattal rendezve. Olyan mozzanatok, melyek más színpadokon tán elmosódnának, Molnár ügyes rendezése által feledhetlenekké lesznek. — Meg kell adnunk azonban a társaságnak is a magyát. A tagoknak csaknem mindenike kedvvel és törekvéssel játszik s bizonyára nagy részök van az előadások sikerében. „Szép Galahéa”-ban Feketétől láttuk, ki eddig nem igen volt emlegetve, és finom, átgondolt játékaért, szép énekeért méltónak találtuk nemcsak az említésre, de a dícséretre is. A „Matrózok”-ban Szentgyörgyiné lépett föl, mint ujon szerződött tag; egyelőre csak fitrig mozdulatait. Élénk játékát emeljük ki. Az énekekre is van tehetsége, és gyakorlottsága is; hanem arról csak többszöri hallás után ítéltünk. A férfiak közül Szentgyörgyi és Virág nyertek sok tapsot az említett darabokban.

Egyház és iskola.

(Bars megye közgyűlésén) előterjesztett bizottmányi tagok által b. Eötvös József felhívása népnevelési egyletek alakítás tárgyában. A bizottmány osztja a jelzett elveket, pártolását felajánlja, s meghagyja a főbíráknak, hogy a közönséget ez érdekében felvilágosítani, lelkesíteni stb. igyekezzenek.

(Somogy megyében) Tallián Sándor elnöke alatt gyűlést tartottak a b. Eötvös által indítványozott népnevelési egyletek tárgyában. Azt határozták, hogy felhívásokat bocsátanak szét és bizottmányi tagok az összes lakosságot, felekezeti és népi rész venni ez egyletekben.

(Törökország) aug. 13-án tartott közgyűlésén felolvasottak báró Eötvös József közzét. miniszternek a népnevelés ügyében egyéni nézetét tartalmazó levele, melynek tárgyában, hogy a megyei viszonyoknak s az indítványtevő mely bölcseségi szándékának elég rétegek, a főispán indítványára a bizottmány saját kebeléből választmányt nevezett ki, mely ezen ügybeni tervezetét a legközelebbi bizottmányi gyűlésben előterjesztendő.

(Hont megye) aug. 13-án tartott közgyűlésén Horváth Miklós másod-alispán a népnevelésre híván fel a közgyűlést figyelmét, a megye székhelyén egy tanintézet felállítását indítványozá; a bizottmány ez ügyet felkarolta, több szakértő tagból álló bizottmányt alakított, melynek feladata a népnevelés minél czélszerűbb eszközökre iránt javaslatát előterjesztani.

(Az iskolai igazgatóság H.-M.-Vásárhelyről) jelenti: A h.-m.-vásárhelyi ev. ref. egyház leucumában az 1867/8-ki tanév kezdetét veszi f. évi október hó 1-ső napjával; a beiratások szeptember 30-án teljesítendők. Az egyház tápintezeti tőkéje immár annyira növekedett, hogy annak alapján, a bekövetkező tanévben 6 tanuló díjmentesen, 5 tanuló 20 ft., s 4 tanuló 40 ft. évi díjért nyerhet élelmezést, 53 ft. 10 krnyi díjért részesülhet akárhány tanuló, mely díjat havi vagy évenkéntes részekben előre fizeti. — Ezenkívül 6 tanuló számára van ingyen lakás az iskolai épületben. A városban pedig magánháznál kaphatnak tanulók 80—100 ft. évi díjért teljes elátást.

(A moldva-oláh-törökországi misszióban lévő) braillai, szászkuti, galaczi ref. szabad magyar egyházak iskoláiban az évi vizsgálatok legközelebb folytak le. Braillában tanult 41 fi-s leány-gyermek, tanított Kelemen Ferenc tanító s hittanjelölt. Szászkon 23 növendék, tanított Márk Mózes lelkész. Galacson 80 növendék, tanított Czelder missionárius, pár hónapig segédkedett Láng Károly kecskeméti tanuló, missionárius növendék. Összesen volt 144 fi-s leány-növendék, kik közül 97 magyar, a többi külön nemzetiségű s hitfelekezeti. Ingyen tanításban részesültek 68 an. Melyeket midőn tisztelettel jelentek, nevezett iskoláknak, melyek közül kettő drága városban, Galacson és Braillán bérelt helyiségben szállásol, szabadon a hazai közügyelem és pártfogásba ajánlanom. Galacz, aug. 20-kán 1867. — Czelder Márton.

(A nagy-váradai ref. gymnasiumban) az eddigi három osztály mellé, egy újonnan választott tanár vezetése alatt álló 4-ik osztály állított fel. A gymnasiumi tanfolyam f. é. október 1-én veszi kezdetét.

Közüntézetek, egyletek.

(A kesztelyi földmives-iskolában) a jövő iskolai tanévre, mely október hó 1-ső napján veszi kezdetét, tíz hely üresedésbe jövén, ezek betöltése végett jelentkezni lehet írásban vagy személyesen, f. évi szeptember hó 25-ikéig az igazgatóságnál. E földmives iskola, míg a királyi magas földmívelési miniszterium annak szervezése iránt másképp nem intézkedik, az eddig megállapított szabályok szerint vezetetik, melyek alapján a felvételi feltételek következők: 1. Megkivántatik, hogy az illető az elemi iskolákat elvégezte, vagy legalább az olvasás, írás és számolásban járatos, jó erkölcsi magaviseletű, — s minthogy a tanoncok az intézet gazdaságának állandó munkásai, egészséges testalkatu, s legalább 17 éves legyen. 2. Tanítás és teljes ellátás fejében fizet egy-egy tanoncz évenként előre s egyszerre ötven forintot; mely összeg felül tartozik még az intézet pénztárába hat forintot betenni ideiglenesen az általa netalán okozott károk megtérítése biztosítására. 3. A szükséges ruházatról, fehér- és ágynemőről a tanoncok maguk gondoskodnak. Megjegyeztetik még, hogy ezen földmives iskolánál négy álladalmi ösztöndíj van rendszeresítve ötven-ötven forintjával, szegényebb sorsu, deszorgalmas tanulók számára. Kesztyhelyen, augusztus 28-kán 1867. — Az igazgatóság.

(Központi magyar gyógyszerészeti és művegyészeteti vádlalat) cím alatt egy részvénytársulat alakult fővárosunkban, mely tervezete és alapszabályai szerint következő czélokot tűzött maga elé: Gyógyítási nyersanyagaink kivitel általi értékesítését; a gyógyszerészet és műipar körébe vágó, hazánkban jutányosan készíthető vegyészeti czikkeket gyártását, a bel- és külföldi fogyasztására; végre egy központi raktár alakítását, melyből hazánk gyógyszerészei és nyilvános

egészségügyi intézetei legjutányosabban fedezhessék minden üzleti szükségleteiket; tehát oly czélokot, melyek egy nemzetgazdasági, mint közegészségi szempontokból felette fontosnak nevezhetők. Hazai gyógyszerészeink nagy része mint részvényes már is csatlakozott e vállalathoz, minek természetes következménye, hogy cikkeitnek kelendőségét biztosította. A vállalat 800,000 ft tőkével alapították, és ez 1500 kétszáz forint részvény útján szerezetik be; a társulat-részvényeinek már több, mint kétharmad része el lévén helyezve — végleg megalakult, és bizottságba dr. Zlamál Vilmos miniszteri osztálytanácsost, mint elnököt, továbbá Bolemann Ede gyógyszerészt, Braun József gyártulajdonost, Kellner Ede gyógyszerészt, Kiss Imre magánorvost, Posner Károly Lajos nagykereskedőt, dr. Siklósy Gyula és dr. Tatay Adolf első orvosokat, Vlaschek Ede, id dr. Wagner Dániel és Wass Illés gyógyszerészeket, végre Zichy Domonkos gróft megválasztotta. — A társulat alapszabályait a nm. m. k. földmívelés, ipar és kereskedelmi miniszterium helyben hagyta.

(A pécsi egyházmegye) több tanítója ideiglenes bizottmányt alakított, mely a kultuszminiszter ur által közrebecsított népnevelési egylet-tervezetere hivatkozván, tanítóit egyet alkakítására szólítja fel az egyházmegyei tanítókat.

(Magyar reformálták segélyegylete) czim alatt már évek előtt társulat alakult, székhelyül Debreczenben, és tagokkal az ország különböző vidékeiről. E társulat mostani kézpénze 777 ft 61 kr. s miután a megalakulásra szükséges 1000 ft évi jövedelem biztosítva van, a tisztántuli supebindens ok. 1-re összehívja az alakító közgyűlést.

(Haynald Lajos) kalocsai érsek 10,000 forintot ajándékozott az akadémiára.

(Nemzeti színház) összes bevétele a 1867/8-zi éven lett 249,793 ft. Ehez járultak: a fedelmi segély 40,000 fr., országos segély 16,800 fr., a magánalap 10,500 fr., bérletbevétele 61,991 fr., napi bevétel 103,902 ftal stb. — Az összes kiadás: 245,828 fr.; föbb tételei: személyzet évdíjja: 156,994 fr., intendansi tiszteletdíj: 2100 fr., eredeti művek szerzőinek jutalék: 2734 fr., vendégdíjak: 2075 fr., ruhatári költségek: 12,189 fr., színpadi költségek: 20,383 fr. stb.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

(Az Eszterházy hercegség) javainak legfelsőbb helyről kirendelt zárgondnok, a „B. P. K.” útján tudtul adja, miszerint a hercegi központi pénztár az 1836-iki kölcsönnek 59-ik sors-huzása alkalmával kihuzott, és 1866-ik évi decz. hó 15-én fizetés alá került nyerevényeit, ugy az 1866-ik évi decz. 30-án az 1844-ik évi részleges kölcsönből lejárt szelvényeket és részlet-tőkéket f. 1867-ik évi szept. hó 15-től kezdve, mulasztási kamatokkal együtt ki fogja fizetni.

(A magyar hitelbank) igazgató tanácsa megalakulván, elnök lett b. Sennyei, alelnökök: báró Rothschild és Wodianer Albert, az igazgatótanács tagjai: Kochmeister és Fuchs, igazgató: Frank Antal. A bank ohajtja, hogy a magyar vasúti kölcsönben résztvehessen.

Közlekedés.

(A „Kolozvári K.” irja) A várad-kolozvári vasut-terv végleges megvizsgálása végett, gr. Haller Sándor miniszteri kiküldött felügyelete s minisz. tanácsos Fackh Oszkár vezetése alatt a napokban egy bizottság érkezett városunkba, mely innen Kolozs megye főbírája Maackási Pállal tegnapelőtt indult el feladata foganatosítására, azt még az nap Feketétől teljesítvén. Mint biztosan tudjuk, az eddigi terven sok minden tekintetben hasznos változás történt, mi a minisz. tanácsos úr a kirendelt mérnökök nagy szakavatottsága mellett, nagyrésztben a gr. Haller Sándor új ügyszeregetének köszönhető, ki ernyedetlen buzgalommal igyekezett kikeresni mindenütt a módot, mely egy a czélszerűségnek, mint az üres pénztáraknak annyira szükséges takarékoságunk leginkább megféle. A revidálós bizottság, illetőleg a min. tanácsos úr nyilatkozata szerint a kisajátítás nehány hét mulva kezdetét veszi, s a munka — miután minden mérföldre 2, s így az egész vonalra 40 mérnök küldetik ki — gyorsan folyván, pár év mulva gőz szárnyain repülünk a Nádas völgyén el Várad felé: mert, hogy a Szamos-völgyi ter,

Melléklet a Vasárnapi Ujság 36-ik számához 1867.

mely az előbbinél, mely 16 millióba kerül. jóval többé jöme — elesett, már régen bizonyos. Az első kapavágást a Királyhágón innen gr. Péchy Manó, a Királyhágón túl pedig, mint még irtuk volt, gr. Mikó Imre teszi meg.

(A bécs-kanizsai pályá) töltéseit a legközelebbi eszések annyira megrongálták, hogy ezeknek kijavítása miatt a meneteket meg kellett szüntetni.

(Két budai ló-vasut építésére) kért engedélyt a miniszteriumtól egy újabb helybeli vállalkozókból alakult társaság. Az első párhuzamos pályavonal O-Budára vezetne, a másik az alagutont át az aréna és a pályaudvar mellett a városmajort a Laszlovszky-laknál állapodnék meg. A vállalkozók készek a községenk a vasutat 36 év után átengedni és addig évenként 1000 ft. haszonbért fizetni.

(A pesti hírlapkiadó) mondja a „Magyar Postaköz.”, a miniszterium rendelete folytán ezental a külföldi lapokat nem a bécsi „Zeitung-Expedition”-nál, hanem egyenesen a lapok kiadó-hivatalainál rendel meg, — és így a bécsi lapok a dunai fejedelemségek részére is a pesti hírlapkiadó által rendelhetnek meg.

Balesetek, elemi csapások.

(Oly erős zivatar, jég és felhőszakadás) uralkodott Vasmegyében, hogy néhol még a vasut is összerombolta. Szent-Mihálynál például csak az ör figyelme és idején tett jeladás mentette meg a vonatot nagy veszedelmétől. Az utasok a vagonokból háltak és csak másnap reggel utazhattak tovább.

(Botfaluban) (Brassóvidék) m. hó 28-án este tűz támadván, a másnap reggel romboló elem mintegy 100 gazdának semmisítette meg házáat, gazdasági épületeit s takarmányait. Az iszonyu csapást egy csűr körül gyufával játszó gyermekek okozták.

Mi ujság?

(Ő Felségeiket) e hó közepére várják ide. Egy-két napi Budán időzés után Gödöllőre mennek, hol a kastély körüli munkálatok már be vannak végezve.

(Szabolcs megye) bizottmánya Kossuthnak föltétlen bizalmat szavazott; a „M. Ujság” lefoglalását törvénytelennek nyilvánította. — Szatmár megye bizottmánya Kossuthhoz Turinba küldendő részvénytársulatot határozott.

(Képviselő-választások) Kandó Kálmán miniszteri tanácsos Ungvárt, Hosszú József osztálytanácsos Kolozs megyében újabb megválasztattak.

(Kinevezés) Adriány Arnold, m. kir. erdőgondnok O-Vissón, a nagybányai m. kir. erdőhivatalnál főerdész és erdőrendezővé nevezették ki.

(A nemzeti színház felől) az a hír kezd szárnyalni, hogy csupán operaszínháznak marad s a királyi civillistájából nyerendi dotációját; a dráma részére pedig új színház emelgetnék az eddigi segélyezéssel.

(A pesti takarékpénztár) e hó folytán költséket át új házának készen levő részébe. Ekkor aztán azonnal hozzáfognak a régi épület további lebontásához. A pompás épület a jövő évi sz. Mihály napra lesz kész.

(Perczel Mór) nevét használta föl Bécsben valami iparlovag család elkövetésére. Mikor észrevették, odább állt.

(Ritka természetjelenségek.) A múlt hó 29-kén M.-Nádas és Gorbó helységek határain 3 óra hosszágú zuhogott a zápor, a nélkül, hogy a

szomszéd helységek fölött csak be is borult volna. Mintha mérnök szabta volna ki, oly éles határ húzódott a por és a sár között.

(Nagy-Szebenből) jelentik, hogy az ottani közbiztonsági hatóság bizonyos Capitanesco urat csipet el, ki Bukarestből jött Erdélybe s Nicollesco álnev alatt dacoromán szellemben izgatta a néper.

(Az aradi vértanúnak) emelendő szobor javára a pesti unio f. hó 14-én táncvigalmat rendez a Széchenyi-sétáton helyiségekben.

(Cseh küldöttség) H.-Szoboszló város tanácsa a kapitányi hivatal után arról értesítette a debreczeni határon dolgozó Sós Tóth Sándort, hogy 17 éves Klára nevű leánya, m. hó 29-én délben magát agyonlötötte.

(Román hangverseny) volt Kolozsvárt, aug. 27-kén az ott gyűlésező román intelligencia tiszteletére. Mükedvelők szerepeltek benne s a „M. P.” szerint jól sikerült.

(Cseh küldöttség) ment Bécsbe, hogy a cseh koronát Prágába szállítsa; aug. 28-án történt az elvitel következő ceremónia mellett: A jelvények megvizsgáltván, a ládába tétettek, a láda erre lezáratott. A cs. kir. főkamárás a jelvények átadása felől az elvívó bizottságtól irott nyugtát kapott. A jelvényeket most a küldöttség a kincstári udvaron levő hatfogatu udvari kocsiára vitte, s ott a biborbárony emelvényre helyezték, s selyemterítővel befőték. Erre a menet megindult, következők rendben: 1) Egy osztály lovas. 2) Egy udvari mester lóháton. 3) Egy udvari inrok lóháton. 4) A koronajelvények a hatfogatu kocsin. (Hat drabant-testőr kísérte mindkét oldalt.) 5) Hat lovas udv. kocsi, benne a cs. kir. kamarás és cs. biztos. 6) Két kétfogatu udv. kocsi a küldöttség tagjaival. 7) Egy osztály lovas. A várpalotai őrség a szokásos tiszteletést végezte. Az északi pályához érve, a jelvények az udvari vagonba helyeztettek.

(Sorshuzás.) Az 1864-diki sorsjegyek szept. 2-kán történt huzásánál következő kilenc sorozat huzatott: 304, 784, 968, 1272, 1883, 1936, 2167, 3319 és 3872. A 200,000 ftnyi nyeresemény a 2167. sor. 73. számának jutott. 50,000 ftot nyert 784. sor. 48. sz.; 15,000 ftot 1936. sor. 31. sz.; 10,000 ftot 1272. sor. 71. sz.; 5000 ftot 3319. sor. 17. sz., 3872. sor. 2. sz.; 2000 ftot 304. sor. 8. sz., 968. sor. 99. sz., 2167. sor. 37. sz.; 1000 ftot 304. sor. 11. sz., 1272. sor. 54. sz., 1936. sor. 93. sz., 2167. sor. 3. sz., 3318. sor. 32. sz.; 500 ftot 304. sor. 16. 64., 83. sz., 784. sor. 23., 95. sz., 968. sor. 62., 71., 94. sz., 1272. sor. 3., 73., 75. sz., 1883. sor. 66. sz., 1936. sor. 94. sz., 2167. sor. 24. sz., 3872. sor. 55. sz.; 400 ftot 304. sor. 33., 35. sz., 784. sor. 5., 9., 17., 92. sz., 968. sor. 61., 76., 84., 87. sz., 1272. sor. 15., 26., 39., 48., 83., 100. sz., 1936. sor. 60., 80. sz., 2167. sor. 68., 72., 83., 99., 100. sz., 3319. sor. 25., 68., 73. sz., 3872. sor. 19., 28., 39. és 47. szám.

Nemzeti színház.

Péntek, aug. 30. „Egy nő, kinek elvei vannak.” Eredeti vigjáték. Ista Dobsa Lajos, — és társak.

Szombat, aug. 31. Új betanulással először: „Zampa” Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Herold.

Vasárnap, szept. 1. „Don Caesar de Bazan.” Dráma 5 felv. Írták: Dumanoir és D’Ennery, francziából ford. Dési.

Hétfő, szept. 2. „A szövetségesek.” Színmű 4 felv. Kedd, szept. 3. „Fra-Diavolo vagy: a terracinaí fogadó.” Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Auber.

Szerda, szept. 4. „Gauthier Margit, a kaméliás hölgy.” Dráma 5 felv. Íj. Dumas S. után francziából ford. Buljovszkykné.

Csütörtök, szept. 5. „Zampa.” Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Herold.

Szerkesztői mondanivaló.

B. F. F. „Levél anyámnak.” Nagyon hosszúra van nyújtva. Formai tekintetben is sokkal gyöngébb, mint öntől váránk. Oly rímek vannak benne, melyekért Apoll bünpörbe fogna. Más kértünk.

N. K. K. J. Jobb lesz mindezeket prózában és személyesen elmondani a „Nagykőrösi kis leánynak.” A felhalmozódott igen mulatató, de komoly adatokra — kíváncsiak vagyunk.

Temetőben. Sem tartalmi, sem alaki tekintetben nem úti meg a mértéket. Annál szivesebben vesszük azonban a másik ajánlatot: az alföldön divatozó babonák ismertetését. Ezt tehát elvárjuk, valamint a kenyér történetét is.

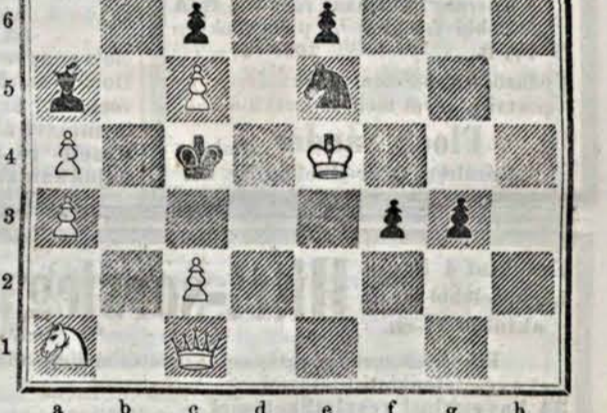
Beregszászról. „a polgári olvasó-egylet timár és oszmadia-mester tagjai” aláírásával egy nyilatkozatot vetünk, a melyet azonban csak akkor bocsáthatunk közre, ha a t. beküldő, legalább a szerkesztőség tudomása végett, magukat megnevezik.

K. Sz. Miklós. A fülöpzsállási választásra vonatkozólag több tudósítás érkezett hozzánk, a melyek megbízhatósággal szólnak P. J. „15 évig provizoriat és cs. k. hivatalnok” korcs-veterei eljárásáról. Miután a választás eredményét már előbbi számainkban megemlítettük: megbocsátó ön, hogy tudósítását, a többiekkel együtt, bizonyos tekintetek miatt ezuttal felfrészessük.

Porszony. Sz. J. A júliusi számokból kettőt, később érkezett előzetesünk számára, újra kellett nyomtatni. Ez oka, hogy előbb nem küldhettük meg a kívánt lapot.

SAKKJÁTÉK.

406-dik sz. f. — Czentehe Józseftől, (Miskolczban), Sötét.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 400-dik számú feladvány megfejtése. (Szirmay Jánostól, Königsgrätzben.)

Világos. Sötét. Világos. Sötét. 1. Bb3-d3: Fb5-d3: 2. Vg8-e4: Fd3-e4: A) Va4-e4: 3. d2-d4:tmat. 3. Ha5-c6:tmat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Pesten: Rakovszky Aladár. — T.-Ujlakon: Lóvi Jónás. — Mátra-Verebélyen: Kohn Dávid. — Jászkeszén: Galambos István. — A pesti sakk-kör.

A 401-dik számú feladvány megfejtése. (Bilov Lajostól, Párisban.)

Világos. Sötét. 1. Hd5-e7: Bf8-f6 2. Fc7-d6: Bb7-b6 3. He7-c6: tetsz. sz. 4. He6-d4 v. e7:tmat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Pesten: Rakovszky Aladár. — T.-Ujlakon: Lóvi Jónás. — Mátra-Verebélyen: Kohn Dávid. — Jászkeszén: Galambos István. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

1847-ki csataterék (képpel). — A szegény fiu. — Az öszveg és fia. — Kelet-afrikai képek (három képpel). — Escobedo (arckép). — Villámképek. — Kirándulás N.-Orosziból Szilácsra. — Buvós-bájos imádások — Közegészségünk állapota. — Egyvelég. — Tárház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Közüntézetek, egyletek. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi ujság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós.

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for Hónapi-és hetinap, Katholikus és protestáns naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, N a p (hossza, kel, nyug.), and H o l d (hossza, kel, nyug.). Rows include months like Szeptember, August, and Elul, Ros.

HIRDETÉSEK.

Ötödik kiadás, (magyar nyelven második.) A nemi élet titkai s veszélyei. Értékesekek nemzés-, terhesség-, ön-fertőzés-, magömlés-, sápkór-, fehér-folyás-, közönségi tehetetlenség-, női magtalanúságról stb., ez utóbbi betegségek óv- és gyógy módjával.

A kamulyák az itt látható és hivatalosan leírt védjegyekkel vannak ellátva.

MOLL SEIDLITZ PORO. MOLL A. védjegye. Kétféle juttalom - emlékpénzzel a párisi világkiállításban 865-ik évvel.

Központi szállítási rakhely a „golyához“ címzett gyógyszerház Bécsben. OVAS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adatnak el, melyek saját utasítványaimmal szóra azonosok és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így kúralakra nézve gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők...

Pezsőborok!! Kétszáz Franczországban számtalan lédákban 10 palackjával s feljebb. Louis Roederer a Reims: carte blanche; Jacquesson et fils a Châlons: Crème de Bouzy 2 ft.

A főraktár létezik: PESTEN TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám alatt. UHL JÓZSEF ur kereskedésében, gránátos-utczában. Ezen czégek alatt szintén megrendelhető: a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsírolaj is.

Hitel-sorsjegyek. Főnyeremény 200,000 forint. Legkisebb nyeremény 160 ft. Ekedveit sorsjegyek készpénzfizetés mellett adatnak el a napi árfolyam szerint a részletenkinti fizetéssel.

A HONVÉD első magyar katonai hetilapra. ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: Postán küldve vagy pedig Buda-Pesten házhoz hordva: 5 óra auguszt—december . . . 2 ft. 50 kr.

BRÜDEB FRANKL IN PRAG. Schillinggasse (Poric) 1074—2. Hotel „englischer Hof“. erbittet sich rechtzeitig, unter Beifügung von 10 fl. Ö. W. als Angabe per Sack, Aufträge auf nachstehende, bewährte, vorzüglichste, direct bezogene Original-Saatgetreide und Winterpflanz-Saaten unter Garantie der Echtheit.

Marhabetevségek s marhavész ellen, mint legkitűnőbb óvszernek ismertetővel, s használatit. Kétféle juttalom - emlékpénzzel a párisi világkiállításban 865-ik évvel.

KORNEUBURGI MARHAPOR engedélyezve a cs. kir. ausztriai kir. porosz és kir. szász magas kormányok részéről, kintitette a hamburgi, londoni, párisi, müncheni és bécsi érkekkel s ő felsége az angol királynő, valamint ő felsége a porosz király udvari istállóiban, a legnagyobb eredménnyel használva, s évek hosszú során előségeesen megpróbálva.

Üdítő-nedv lovak számára Kwizda F. J.-tól Korneuburgban. az osztrák államok összes területeire nézve ő felsége első Ferenz József császár s király által megjelölt annak gyakorlati alkalmazását, s a cs. kir. ausztriai egészségügyi hatóság által megpróbálva, kizárólag szabadalmom láttatott el, s a lovat még a legnagyobb megerőltetéssel járó munkában is a legkésőbb korig kitartóvá teszi és vidámságban tartja; különösen erőstőlég hat nagyobb erőlködéssel járó munkák bevégezése előtt s után; jónak bizonyult be továbbá az üdítő-nedv csiszos bántalmak, bűnélesek, ivardaganatok ellen s lábmegrázdulás eseteiben stb. mi fölött elismerőleg nyilatkoztak: Auersperg herceg ő magassága, gróf Schönburg-Glauchau, gróf Csaki Agost, gróf Csáki Zeno; gróf Sprinzenstein, gróf Khun, Hartmann alvezred, Meyer W. főlovászmester és Langwirthy M. ő felsége az angol királyné főállatorvosa, dr. Knauer ő felsége porosz király főlovorosa, továbbá a cs. kir. osztrák lovasság több osztálya.

Valódi minőségben kapható: Pesten: Török J. gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám alatt. Thall- és Frühwirth, — Rakodeczay A. — BUDA: az udvari gyógyszerházban. Továbbá: Aradon: Probst F. J., Tones és Freiberger. — A. Maróthon: Edinger M. — B. Gyarmaton: Omazta T. — Besztercebánya: Gollner F. — Brassón: Heszheimer és társa, Gyertyánfi és fia. — Brezobányan: Gollner és fia — Csáktornya: Karasz A. — Debreczenben: Bignio J. és Csanak J. — Déván: Lengye G. — D. Földváron: Nádhera P. — Eperjén: Zsembery J. — Eszéken: Deszái I. — Esztergomban: Bierbrauer C. J. — Gyöngyösön: Koczianovich. — Győrött: Ecker és Lehner. — Kaposvárt: Kohn J. — Kassán: Novelli A. — Komáromban: Belloni A., Ziegler és fia. — Kolozsvárt: Wolf J. és Karavasy A. — Köszeg: Bründl J. — Lugoson: Kronetter gysz. — M. Óvárót: Anton J. — Miskolczon: Spuller S. A. — Mohácsón: Kögl D. és Altmann. — Nagy-Abony: Lukács A. — Nagy-Kanizsán: Fesselhoffer, Rosenfeld, Rosenberg és Welisch. — Nagy-Beeskereken: Nedelkovic, Deutsch és testvérek. — Nyiregyházyan: Reich és Pawlavis. — N. Varadon: Jányk A. — Orosházyan: Gabovits D. — Pakson: Flórián J. — Papan: Bernmüller W. — Pécsét: Kiságyi és fia. — Pozsonyban: Schöcher Fül., Hackenberger testv., Waritschek és Kovács J. — R. Szombatban: Hamalár. — Rosnyón: Póds F. S. — Sopronban: Pachover L., Müller és Flandorffer. — Szegeden: Aigner. — Székesfehérvárt: Legmann A. L., Kovács P. — Sziszekén: Diech A. — Szolnokon: Horánszky N. — Temesvárt: Babusnik A. — Trencsenben: Weiss S. L. — Uj-Aradon: Orth és Liskovic. — Varadon: Halter F., Kotarba B. — Verőczen: Bész J. K. — Veszprémben: Láng J. és Tuzkai M. — Zala-Egerszegen: Kulinszky A. — Zelenen: Steyer.

ÁRJEGYZÉK POLLÁK MÓRICZ papirkereskedéséből. egyetem-utca 4-ik szám alatt, az „Album“-hoz, Heckenast 6-féle házban Pesten. 100 levélpapír névvel 50, 80 kr., 1 ft., egészírónom 1 ft. 50 kr.

Hirdetés. Fogl. E., legnagyobb vászon gyári raktára Magyarország és Ausztriában, Bécs, Kärntnerstrasse Nr. 27, im Eckgewölbe der Himmelpfortgasse „zum Erzherzog Karl“ áruba bocsátja a szétküldi mindenhová levelheli megrendelésekre, a pénzüsszeg beküldése, kózhajó, vasuti vagy postai utánvét mellett, a most divó magasztalások nélkülözésével, dícséretesen ismert vasznait, tehernéműt, aszalteríték és vaszonkendő-gyártmányait.

Külső és titkos betegségeket valamint gyöngeséget katonai s polgári kórházakban megpróbált egyszerű módszerint a bamaúság gyorsan s gyökeresen gyógyit WEISS J. gyakorló-orvos és szülész, érdemült osztályorvos a cs. kir. helyőrségi főkorodában Pesten. A minden kényelemmel ellátott, gyógyezelokra s titokbantartásra tökéletesen alkalmas rendelési helyisége: kismező-utca 33. sz. a., 1-ső emelet, bejárat a lépcsőnél a terézvárosi gyógyszerház mellett.

A Magyar Ujságra szeptember 1-sejétől fogva előfizethetni postán küldve: 4 óra (december végeig) 6 ft. — kr. 1 óra (szeptemberre) 1 „ 50 „ A „Magyar Ujság“ kiadó-hivatala Pest, egyetem-utca 4-ik sz. alatt.

